

A woman is shown in profile, facing left, wearing a long, flowing, red gown with a subtle, intricate pattern. The gown has long sleeves and a high collar. The background is solid black, making the red dress stand out. The text "Grevinnan Bathory" is overlaid on the left side of the image.

*Grevinnan
Bathory*

ROSEMONTEVI.COM

Grevinnan Báthory

ett försök att tränga bakom legenderna

av Christian Lanciai (2012)

Personerna:

Erszebet Bathory
Ferenc Nadashdy, hennes man
Isztvan, tjänare
Erika, tjänarinna
Michelangelo Merisi, italiensk målare
György Thurzo, Ungerns paladin
Onkel Sigmund av Transsylvanien
Anna Darvulia, helbrägdagörerska
Matthias II, konung av Ungern
Broder Miklos
Dorota, Hanna och Debora, tjänsteflickor
Margita, i tjänst hos Thurzo och Erszebet
Ärkehertig Rudolf av Habsburg
Zaira, spåkvinna
Fitszko, grevinnans hantlangare
tre baroner

Handlingen äger rum i Slovakien, Ungern, Transsylvanien och Wien
omkring 1580-1610.

Akt I scen 1. Slottet Cachtice.

Ferenc Var är hon, min älskade? Man skulle tro att hon var trött på att jag kom hem varje dag från kriget bara för att tillfredsställa henne!

Isztvan Herr greve, hon är nog bara spänd inför det omtumlande återseendet efter er långa svåra närvaro. Tror ni inte hon varit medveten om hur ni riskerat livet för Ungern i princip varje dag?

Ferenc Åja, Isztvan, så allvarligt är det inte. Kriget är trots allt min vardag, jag är van, och jag dukar inte under så lätt. Det finns knappast så sega krigare som vi ungrare när vi slåss mot turken!

Isztvan Någonting säger mig att hon är i annalkande.

Ferenc Någon doft! Någon parfym? Hon var alltid mycket örtkunnig.

Isztvan Nej, hennes ande.

Ferenc Isztvan, du förbryllar mig.

Isztvan Det är inte meningen. Jag säger bara vad jag känner. Här är hon.
(Grevinnan gör entré, kommer ner för en trappa, en fulländad skönhet klädd mycket ungerskt i utsökt smak.)

Ferenc Min drottning! Min härskarinna! Min älskade!

Erszebet (låter honom kyssa sin hand) Ni har varit alltför länge borta som vanligt, min make.

Ferenc Jag hoppas det är min enda förbrytelse mot dig.

Erszebet Det är ingen förbrytelse. Dess värre har det blivit en vana som jag aldrig kommer att kunna vänja mig vid.

Ferenc Ingen tycker om kriget och allra minst jag.

Erszebet Skyll på kriget. Jag vet. Det är inte ditt fel. Turkarna kräver din närvaro, för annars skulle de förslava Ungern och tvinga oss till underkastelse under ett främmande ok med enbart slaveri som följd, och vi skulle aldrig kunna bli fria mera.

Ferenc En dag skall vi besegra dem för alltid.

Erszebet Det lär dröja, så länge de är kvar i landet. Vad vi behöver är en ny Vlad Dracul som gör slut på invasionen en gång för alla.

Ferenc Duger inte jag?

Erszebet Alla dina riddardygder och mästerliga förmågor till trots är du tyvärr bara en vanlig dödlig krigare.

Ferenc Jag vet. Men jag vet en sak som kan göra mig odödlig.

Erszebet Har du stött på något intressant livselixir?

Ferenc Min kärlek till dig. (kysser hennes hand igen)

Erszebet Dess värre, min vän, är också jag bara dödlig.

Ferenc Jag tror inte det. Jag tror jag har funnit ett botemedel mot din dödlighet.

Erszebet Vad skulle det vara?

Ferenc Visa in honom, Isztvan. – Min älskade, jag vet ju hur passionerat du följer med alla nyheter från Italien och alla de landvinningar som kulturen gör där, och att ingenting kan så fånga ditt intresse som dess målarkonst. Nåväl, min älskade, var så god!

(Isztvan kommer in med målaren, som hälsar artigt med vördnadsbetygelser.)

Erszebet Säg inte att du har skaffat mig en målare!

Ferenc Du har alltid önskat dig en målare. Nåväl, jag hoppas jag lyckats villfara din högsta önskan. Jag har anställt honom tills vidare uteslutande med uppgiften att måla dig och våra barn.

Erszebet Du anar inte hur jag uppskattar denna uppriktiga gest från din sida som tecken på din uppriktighet i vår kärlek. (låter honom än en gång kyssa hennes hand) Skall du inte presentera mig för honom?

Ferenc Absolut. Detta, min vän, är min maka den berömda grevinnan Erszebet Bathory, Ungerns rikaste och vackraste adelsdam. Det är henne jag anställt dig för att förevisa.

Merisi Jag kan bara måla verkligheten.

Erszebet Så mycket bättre! Äntligen någon som aldrig kommer att fjäska för mig eller smickra mig! Och det är verkligen bäst för dig själv att du låter bli.

Merisi Jag skall göra mitt bästa.

Erszebet Och vad heter du?

Merisi Michelangelo Merisi, till ert höghets tjänst.

Erszebet Jag vet redan att vi kommer att bli goda vänner. Dig kan ingen lura, och inte mig heller, och det har vi gemensamt. Min make skulle inte utvälja vilken målare som helst åt mig, och du är kanske den enda som skulle kunna utföra uppdraget.

Merisi Det skall bli mig en ära.

Erszebet (till Ferenc) Varifrån är han? Vad är hans bakgrund? Hur gammal är han? Och var har du lyckats hitta honom?

Ferenc Han var fånge hos turkarna, och vi lyckades befria honom med många andra. Annars hade han förts till Konstantinopel och troligen kastrerats och gjorts till janitsjar eller något ännu värre, kanske en eunuck. När han visade sig vara konstnär blev han mera värdefull för mig än alla de andra fångarna tillsammans, för jag visste att han skulle kunna bli till glädje för dig.

Erszebet Hur gammal är du? Vad är din skola?

Merisi Jag kommer från Florens men har egentligen varit mest verksam i Milano, där jag lärt mig mest från Lionardo da Vincis skola.

Erszebet Kan du måla som han?

Merisi Inte riktigt.

Erszebet Blygsam är han också. Det klär honom. Det är ingen lätt uppgift du har fått, ty ingen har lyckats måla mig förut.

Merisi Varför inte?

Erszebet Jag har aldrig kunnat godkänna deras diletantiska porträtt. Men om du kan måla verkligheten kan du måla mig.

Merisi Jag vill gärna försöka.

Ferenc Det är bäst att du lyckas.

Merisi Jag tror risken är liten. Ni ger mig ju all tid i världen.

Erszebet Hur länge blir du hemma denna gången, Ferenc? En dag? En timme? Kanske inte ens en natt?

Ferenc Vi har några dagar på oss innan jag måste återvända till Transsylvanien.

Erszebet Hur många? Två? Säg som det är.

Ferenc Tre.

Erszebet (besviken) Det är i alla fall bättre än ingenting. Vi måste utnyttja de dagarna väl.

Ferenc Säg mig vad du önskar, och du skall få allt.

Erszebet Jag vill ha fester. Jag vill ha många vackra människor. Jag vill ha hela gräddan av all tillgänglig societet. Jag vill ha färggrannhet och dans och praktfull musik med även många zigenare som både spelar och dansar för oss.

Ferenc Du skall få allt. Vi skall trumma ihop ett gästbud redan i afton.

Erszebet Du är bra på att trumma ihop folk. Jag önskar bara det vore mera till fester än till krig.

Ferenc Det önskar jag också.

Erszebet Kom, min vän. Du måste få träffa barnen. Jag hoppas du ännu kan känna igen dem. De har vuxit så mycket sedan senast, och det var så länge sedan. *(räcker honom handen, och de drar ut tillsammans)*

Merisi (ensam kvar) Ett exotiskt land, ett exotiskt slott, ett exotiskt provinsiellt hov, en exotisk familj, en exotisk värld av lyx och skönhet och politiska intriger och förvecklingar med kriget som ständig dramatisk bakgrund och hot mot hela Europas existens. Vad kan jag mer begära? Jag kommer troligen aldrig att sakna underhållning. Och när greven är borta på sina krigsuppdrag kommer inte hon att behöva sakna den heller. Jag misstänker att det mest är därför han har anställt mig. *(tar sig en funderare)*

(Två tjänare kommer in och ställer i ordning hans målarattiraljer, staffli, m.m.)

Hm. Det är tydligen meningen att jag skall börja arbeta genast.

Erika Bekymra er inte. Grevinnan är bara en vän av god ordning.

Merisi Så jag skall inte tolka denna manöver som ett kommando?

Erika Ni är privilegierad. Grevinnan är svag för konst och konster. Ni har fått en särställning från början i hennes ögon. Ta er bara inga friheter. Hon är nog.

Merisi Tack för varningen. Vilka friheter skulle jag kunna ta?

Erika Greven är alltid bortrest i krig och kommer bara hem för att avreagera sig och behandlar henne då brutalt i sängen. Hon har förlorat ett barn på det sättet.

Merisi Och vad har det med mig att göra?

Erika Kom inte för nära grevinnan.

Merisi Skulle hon kunna hota mig?

Erika Greven är lika svartsjuk som han är sällan hemma.

Merisi Jag förstår. Och grevinnan är farligt vacker.

Erika Även ni är vacker. Det finns andra damer.

Merisi Föreslår ni någon särskild?

Erika Greven har allt varit på mig också.

Merisi Har ni också fått missfall?

Erika Nej, så långt har det inte gått, men eftersom ni inte får komma för nära grevinnan kan jag i stället stå till ert förfogande.

Merisi Det är väldigt vänligt av er att bjuda ut er.

Erika Vi vill bara göra livet enklare för er. Ni måste ju måla grevinnans porträtt. Alltså måste ni tillbringa många timmar på tu man hand med henne, samtidigt som ni aldrig kan nå henne. Det blir ett svårt porträtt. Mig behöver ni inte måla.

Erszebet (inkommer) Flirtar du redan med målaren, Erika?

Erika Nej, jag bara instruerar honom.

Erszebet Ni kan ta det alldeles lugnt, mästare Merisi. Jag hoppas ni stannar här riktigt länge, så att ni i lugn och ro kan ge porträttet av mig en Leonardo da Vinci-status.

Merisi Även om ni frestar till att åstadkomma en ny Mona Lisa kommer jag aldrig att kunna nå därhän.

Erszebet Var inte för säker.

Merisi Ni har låtit sätta upp mitt staffli åt mig. När vill ni bli målade?

Erszebet När det passar er. Absolut inte tidigare. Vi har all tid i världen.

Merisi Greven var mycket vänlig som engagerade mig.

Erszebet Han ville trösta mig för att han är så mycket borta och kompensera mig för sina försummelser av sin familj. Ni är hans muta till min kärlek.

Merisi Icke desto mindre är jag hedrad.

Erszebet Var inte så himla artig. Ni ska ju måla mig och gör anspråk på realism. Tror ni att ni kan göra mig porträttlik?

Merisi Det beror på om ni visar mig er själ eller inte.

Erszebet Den vill jag helst inte visa.

Merisi Ingen vill visa den spontant. Därför är den så åtråvärd för varje målare. Det är just den varje porträttmålare vill finna. Leonardo lyckades finna den hos sin Mona Lisa.

Erszebet Tror ni jag har någon själ?

Merisi Ni skulle inte kunna leva utan. Allt liv finns i själen. Kroppen är död utan själ och kan inte leva utan själ.

Erszebet Ändå har man gjort allt för att döda min själ. Det vore konstigt om den fanns kvar.

Merisi Ni har väl era barn att leva för?

Erszebet Erika har väl med sin skvallervirtuositet redan lyckats avslöja hur jag blev av med min son.

Merisi En olyckshändelse.

Erszebet Min man kom direkt från kriget som en utsvulten vilde som bara hade brunst kvar i kroppen. Soldater är till för att mörda, men de är också alltid mycket bra på att våldta. När jag var i sjunde månaden och han kom hem helt förvildad av kriget tvingade han sig på mig med sådant våld att han var omöjlig att stoppa. Det gick inte att förhindra tragedin. Jag förlorade vår förstfödde son, och när han blött ner mig och jag blivit medvetlös gick han till köket och fortsatte med Erika och var lika brunstig fortfarande. Det har hon väl berättat?

Merisi Inte ännu.

Erszebet Jag förlorade min son, ett blodigt livlöst litet fasaväckande foster, som en förbannelse, och min man struntade i det, för han var full. Jag vill ha en ny son, men jag är inte säker på att min vilde miljöskadade man kan ge mig någon längre, eftersom han fick död på den förste.

Merisi (harklar sig) Grevinna, jag är bara här för att måla ert porträtt på er makes uppdrag.

Erszebet Det är bra, min vän. Fortsätt så, och vi skall bli goda vänner. – Både min make och jag vill se er delta i vårt gästbud i kväll.

Merisi Det skall bli mig en ära.

Erszebet Ni är den första gentleman som någonsin kommit in i mitt slott. Min man är en buse förstörd av kriget, om han dock som yngre var den bästa man jag kunde ha fått. Men han blev aldrig någon gentleman. Vi behövde verkligen en frisk fläkt från den italienska kulturen. Ni anar inte vilken insats ni redan har gjort.

Merisi Det är min glädje i så fall.

Erszebet Håll stilen, min vän. Det är allt jag begär av er.
 Merisi Er önskan är min lag. (*bugar sig när hon går ut*)
 Erika Nå, vad tycker ni om ert förtroendeuppdrag?
 Merisi Det verkar inte alltför farligt än så länge.
 Erika Vänta bara. Ni är redan hennes slav.
 Merisi Är ni inte alla det?
 Erika Jo, och högst frivilligt. Ingen här i slottet eller i byn utanför skulle inte göra vad som helst för henne.
 Merisi Och hennes porträtt har jag fått uppdraget att få måla!
 Erika Gör er inga illusioner. Jag hörde er konversation. Hennes själ är det sista ni någonsin kommer att kunna få något grepp om.
 Merisi Hur så?
 Erika Ni får se.
 Merisi Har hon någon hemlighet?
 Erika Hon har bara hemligheter.
 Merisi Känner ni till dem?
 Erika Nej, ingen känner till dem, och avslöjar hon någon är det bara för att uppenbara att det finns så många fler.
 Merisi Då är hon en riktig kvinna.
 Erika Det kommer ni ständigt att få höra henne försäkra, att hon inte är något mer än bara en kvinna.
 Merisi Om hon försäkrar det så envist betyder det bara att hon är så mycket mer än bara en kvinna. Hon är grevinna, rikast i Ungern och vackrare än någon annan. Det kan hon inte hjälpa eller bortförklara med att hon bara är en kvinna. Den kvinnligheten är bara en mask.
 Erika Jag ser att ni redan brottas med hennes porträtt.
 Merisi Det är det jag är här för. (*går till staffliet och börjar inleda några skisser.*)
 Erika Ni börjar bra. Fortsätt bara, och det ska gå vägen. (*packar sig iväg*)
 Merisi Och en sådan kvinna skulle jag råka ut för! Vilken utmaning! En sådan skönhet skulle vilken målare som helst finna vara värd en livsuppgift... (*fortsätter att skissera*)

Scen 2. Gästabudet.

En stor festtaffel med praktfullt klädda gäster, alla på strålande humör, med uppvaktning, underhållande artister (zigenare, dansare, musikanter, jonglörer, med mera)

Ferenc Mera vin! I kväll ska vi festa hela natten! Var är min grevinna?
 Isztvan Hon kommer.
 Ferenc Det är klart att hon kommer, men när? Det är bara hon som fattas!
 Thurzo Var det inte en smula riskabelt att servera henne en målare som intim kavaljer?

Ferenc Vad vågar du insinuera, diaboliske kusin? Han ska ju bara måla henne. Sedan är han färdig, och då är vi färdiga med honom. Är inte hon färdig med honom då, så är det värst för henne själv.

Thurzo Jag skämtade bara.

Ferenc Dina skämt har en förmåga att ge samma avsmak som förolämpningar.

Erszebet (kommer in) Ta honom inte på allvar, Ferenc. Han bara är sådan.

Ferenc Aldrig ett ögonblick att jag någonsin skulle ta den skälmen på allvar. Den enda människa jag kan ta på allvar i mitt liv är du, min älskade.

Erszebet Jag vet att du älskar mig, och det är inget fel på dina passioner, men de gör ont.

Ferenc Vad är väl kärlek om den inte gör ont? Den ska göra ont! Den är till för att få en att känna att man lever!

Erszebet Men din kärlek är alltför smittad av dina förfärliga krig, som aldrig tar slut.

Thurzo Det är inte hans fel, grevinna. Skyll på turkarna.

Ferenc Nej, det är inte turkarna. Det är deras förbannade religion, som förpliktar dem till evigt krig för deras förbannade guds skull, som tvingar dem till att försöka tvinga hela världen till underkastelse, varför vi måste bekämpa dem tills de är utplånade från jorden!

Thurzo Ett evighetsarbete. Tror du det går?

Ferenc Det måste gå! Vi har inget val! Det är vi eller dem! Det är de som angripit oss och inte tvärtom! De jagade ut alla greker ur hela Asien! De förstörde Konstantinopel! De förintade det bysantinska kristna riket! Och sedan har de översvämmat hela Balkan! Vi måste sätta stopp för dem! Annars kommer de att förvandla alla våra kyrkor till moskéer!

Thurzo Är då påven bättre, menar du? Glöm inte att vi är protestanter och borde vara toleranta.

Ferenc Vi kan inte visa tolerans mot ett folk som vill tvinga alla under sin intolerans! Vet du vad de har gjort med alla mosaikerna i Sofiakyrkan i Konstantinopel? De har hackat ut alla bilderna! De har förstört alla bilder och målningar och mosaiker i alla kyrkor i hela orienten! De förbjuder all bildkonst! Vem kan väl acceptera en sådan hopplös religion?

Thurzo Du verkar lika fanatisk som någon turk. Du låter som Vlad Dracul.

Ferenc Han hade rätt! Han såg vad muslimerna gick för och behandlade dem därefter! Han spetsade dem alla och gav dem en lika grym död som de önskar ge alla kristna! Vet du vad turkarna har för sig i Konstantinopel egentligen? Vet du hur de har byggt upp sin världsmakt? De har en särskild elitstyrka, ett oövervinneligt garde av världens hårdaste kämpar, som de kallar janitsjarer. Dessa janitsjarer är bortrövade kristna barn, som de snöpt och specialtränat till elitsoldater! De är fullkomligt hjärntvättade! Närhelst kristna barn försvunnit är de i nio fall av tio bortsnappade av turkar och muslimer, som snöper dem och säljer dem som slavar för att livet ut tjäna som eunucker antingen vid sultanernas harem eller som specialtränade janitsjarer, världens mest oövervinneliga och grymmaste soldater! Ja,

de är inga soldater eller människor längre, utan mördarmaskiner utan några känslor kvar i kroppen!

Erszebet Du ser vad jag menar, Thurzo. Han är helt förvildad och förblindad av kriget.

Ferenc Jag beklagar att jag blivit sådan, Erszebet, men min kärlek till dig har det aldrig varit något fel på.

Erszebet Nej, det har jag minsann erfarit. Du kommer hem bara för att våldta mig, och sedan rider du genast ut i kriget igen för att bli ännu vildare och brutalare.

Thurzo Behandlar han dig illa, kusin?

Erszebet Inte alls. Han ger mig bara missfall.

Ferenc En olyckshändelse. Ingen ville det. *(fyller på mera vin och dricker)*

Erszebet Du våldtog mig i sjunde månaden! Det var vår lille ofödde son du våldtog! Ferenc, kommer du någonsin att kunna ge mig barn igen, så som du missbrukar din brudsäng?

Ferenc Jag är ledsn, min älskade. Jag kan inte styra mig. *(fyller på mera vin och dricker)*

Erszebet Nej, jag märker det.

Thurzo Inte heller kan han styra sig ute på slagfältet. När vi erövrat något turkiskt läger är han den förste som serverar sig med hela dess harem.

Erszebet Tror du inte jag vet det? Vilken vild äkta man är inte alltid otrogen?

Thurzo Därför gav han dig en målare som tröst.

Erszebet Bara därför?

Ferenc *(dricker djupt och gör en kraftansträngning)* Min älskade, jag beklagar att det blivit som det har blivit. Jag vet, jag är en usling. Jag vet inte hur många jag har bedragit dig med, men kriget gör en till en rasande galning, som kräver utlopp för sin okontrollerbara galenskap. Kriget kan mycket väl vara människans främsta vansinne, men det är turkarna som givit oss det. Vi ville inte ha det. Muslimerna vill tvinga på oss sin religion, och vi måste göra motstånd och kämpa för att överleva med vilka medel som helst. Jag svär inför dig vid den helige Vlad Draculs namn, att jag kommer aldrig att vila förrän varenda muslim är ute ur Europa och världen för evigt!

Thurzo En ed värdig en vampyr och varulv.

Ferenc Jag menar allvar!

Thurzo Det tvivlar vi inte ett ögonblick på.

Ferenc Förlåt mig, min älskade Erszebet. Jag är inte längre värdig din skönhet. Turkarna har gjort mig till en lika djävulsk barbar som de själva genom sitt förbannade infernaliska eviga krig. Jag blir aldrig av med allt det blod som jag befläckt mig med, men det blod jag ofrivilligt fått dig att blöda väger tyngre än oceaner mot alla små turkiska vattendroppar. Känn dig fri, min älskade. Ta dig vilken älskare du vill. Roa dig med målaren om du vill. Jag ger dig fri. De friheter jag har tagit mig ger jag även dig, på det att du må veta att jag ändå alltid älskar dig mer än vad jag någonsin kan göra mig värdig dig.

Erszebet Du ger mig lov till vilka friheter som helst?

Ferenc Vilka friheter som helst.

Erszebet Du anar inte hur trist och långtråkigt mitt rika liv på slottet kan bli under din ständiga långa bortavaro. Du kommer ju aldrig hem när du är borta, och när du äntligen kommer hem är du ett färdigt vrak som bara behöver avreagera sin besinningslösa vildhet. Din galenskap smittar av sig och traumatiserar även mig, så att jag börjar lida av blodtörst och kanske värre drifter, bara så att du vet det.

Ferenc Ta dig vilka friheter som helst, som jag gör det i kriget.

Erszebet Jag kan försäkra dig om den tryggheten att risken att jag skulle bedra dig är minimal, då det finns andra sätt på vilka jag kan gottgöra mig för din frånvaro.

Ferenc Min gudomliga skönhet till idealisk äkta adelsfru! Vad har jag gjort för att förtjäna dig?

Erszebet Du har gift dig med mig.

Ferenc Och en högre lön kan jag inte få i livet för all min galenskap. En bättre lycka kan jag inte få ens efter livet, då jag för din skull och den kärleks skull jag fått genom dig gärna skulle hälsa helvetet välkommet, då inte ens det skulle kunna frånta mig min lycka.

Erszebet Du är oförfädd.

Ferenc Tack, jag vet.

Thurzo Var är den där målaren? Jag skulle gärna vilja träffa honom.

Merisi (träder fram) Till er tjänst, min herre.

Thurzo Så ser han alltså ut, mannen som skall föreviga din skönhet, Erszebet. Ja, han verkar övertygande. Jag tror du funnit rätt man åt din hustru, Ferenc.

Merisi Mitt uppdrag är allenast som målare, icke som man.

Thurzo Jag skämtar bara.

Ferenc Skål, kusin, för din oförfädda djävulskhet. Jag misstänker alltid att du intrigerar mot oss, då du alltid avundats din kusin hennes rikedomar och legendariska rykte, men vi är av samma sort, du och jag, så jag har ingenting emot att för evigt dela det helvete med dig som vi antagligen båda förtjänar.

Thurzo Du är berusad.

Ferenc Jag vet, och det gör mig gott. Det får mig att glömma krigets fasor.

Thurzo Skyll på kriget. Skyll på turkarna. Du har alltid varit likadan.

Ferenc Du var alltid fittavundsjuk på mig och Erszebet.

Thurzo Du vet inte vad du säger.

Ferenc Jo, jag vet alltför väl precis vad jag säger, men du vägrar fatta det. Du har aldrig velat fatta det. Du har alltid förträngt sanningen.

Erszebet Innan ni börjar bråka, vilket ni i så fall får göra utomhus, måste du väl ändå medge, Ferenc, att muslimerna egentligen strider för samma gud som vi.

Merisi (avses) Hon är diplomat.

Ferenc (ställd, tänker efter) Har vi samma Gud? Det är frågan. Vart vill du komma?

Erszebet Både Nya testamentet och arabernas Allah kommer från Gamla Testamentets Gud och skrifter.

Thurzo Du kan din Bibel, Erszebet.

Erszebet Vi är ju protestanter och bör kunna den.

Ferenc Jag skiter i bibeln. Det enda jag ser på slagfältet är invaderande barbarer som vill ta ifrån oss vårt land och förslava oss. För mig har de ingen gud, och jag har då ingen gud mer när jag dödar dem så många som möjligt. Eller vad säger du, Thurzo? Finns det någon kristen gud på slagfältet?

Thurzo Nej, jag måste ge dig rätt.

Erszebet Så har vi vår konstnär här, som kanske bör få ett ord med i saken. Han målar ju mest religiösa motiv, altartavlor, heliga familjer, korsfästelser och annat sådant. Vad säger du, mästare? Finns det någon kristen gud i konsten?

Merisi Min fru, ni har träffat den avgörande punkten. Muslimerna vägrar tillåta någon som helst bildning i religionen. Deras tempel är fullkomligt nakna. Vi kristna utsmyckar våra kyrkor och katedraler med så prunkande konst som möjligt, och även korsfästelser och martyrier bemödar vi oss om att göra så vackra som möjligt, till kristendomens lov och fromma. Därmed framstår den kristna guden som en kreativ gudom, medan den muslimska gudomen är destruktiv. Alltså kan de inte vara samma.

Erszebet Så vida gud inte är kluven, som de gamla perserna menade, både ond och god och i ständig konflikt med sig själv.

Thurzo Nu talar du om hedningarna, syster.

Erszebet Ändå menar jag att de i många avseenden var klokare och kom längre än vi. Även de gamla grekerna var hedningar. Deras filosofer lever än och har aldrig överträffats.

Ferenc Protestantisk tolerans och vidsynthet, på min ära. Skål, min kära! (*hoppas upp på bordet med sin pokal*) Skål för vår vidsynta, toleranta och skönhetsdyrkande religion! Åt helvete med alla som vill inskränka vår själs medfödda frihet!

Thurzo Inbegriper du då även djävulen i den skålen?

Ferenc Varför inte? Inte för att jag tror att han finns, men som företeelse är han lika absurd och fantastisk som vilken gud som helst, eller vad säger du, Erszebet?

Erszebet Det sägs att Fan är en ombildning av grekernas naturgud Pan, en oskyldig herdegud som spelade flöjt för nymferna. De kristna gjorde honom till Fan för att demonisera den grekiska mytologin, medan den italienska renässansen försöker återupprätta den och få den att rätteligen komma till heders igen med all sin skönhet.

Ferenc Med all sin skönhet! Du sa det! Skål för skönheten, och för den vackraste kvinna som lever och som någonsin kan leva, och som råkar vara min oförgängliga hustru!

(Alla hurrar och deltar entusiastiskt i skålen.)

Thurzo (intimare) Hur känns det att vara så älskad, grevinna?

Erszebet Det känns inte konstigt alls. Det är helt naturligt. Jag är ju bara en vanlig kvinna.

Thurzo (ler) Det värsta med er blygsamhet, grevinna, är att den inte alls är falsk. Ni är oemotståndlig.

Erszebet Det är meningen.

(Festen fortsätter under goda stämning och festliga uppträdanden.)

Akt II scen 1. Studion.

Merisi (kommer in och stannar tankfull inför det ofullbordade porträttet) Hmm. Jag har kört fast. Jag kommer inte vidare. Jag kommer inte åt hennes själ. Hon döljer något för mig, och så länge hon inte öppnar denna förbjudna kammare kan jag inte få tag i henne. Hon håller sig oåtkomlig. Varför?

Erszebet (kommer in, ser att Merisi står tankfull inför porträttet och kommer upp bredvid honom och betraktar det) Tänker du göra mig blind?

Merisi Det är inte det som fattas.

Erszebet Du har målat mig utan ögon. Om det är något du kan se hos mig, så är det väl mina ögon?

Merisi Det är inte så enkelt. Vem som helst kan måla ett par ögon av glas. Men jag behöver se vad som finns inne i ögonen för att kunna göra dem rättvisa.

Erszebet Du begär det omöjliga.

Merisi Hur så?

Erszebet Du vill inte se vad som finns inuti mig.

Merisi Varför inte det?

Erszebet Det vill du inte veta.

Merisi Grevinna, ni är ett mysterium insvept i sju slöjor av gåtfullhet som gömmer en hemlighet. Om jag inte får veta denna hemlighet kan jag aldrig måla er rätt.

Erszebet Du vill ha min själ. Du kan aldrig få den.

Merisi Då kan jag aldrig måla er.

Erszebet Ni har betalt för att måla mig.

Merisi Jag vet, men allt kan inte fås för pengar.

Erszebet Vad begär ni av mig? Ni kan få min kropp för mindre än min själ.

Merisi Låt oss börja med den då.

Erszebet Kyss mig då.

Merisi Grevinna, ni driver med mig.

Erszebet Inte alls. Har du aldrig kysst en kvinna förut?

Merisi Nej, faktiskt inte.

Erszebet Har ni aldrig älskat? Har ni aldrig varit kär?

Merisi Bara i modeller, och bara i manliga modeller, men jag älskade dem bara för deras skönhet, aldrig för deras kroppar.

Erszebet Så ni vet ingenting om den kroppsliga kärleken. Ni är en sven.

Merisi Jag beklagar om min brist på erfarenhet innebär en besvikelse för er.

Erszebet Inte alls. Tvärtom. Det underlättar saken. Då kan jag ta emot er med någon jungfrulighet och kanske återuppliva den jag en gång hade men som brutalt avskaffades. Sedan dess har jag suktat, då min man varit tio gånger mera borta än närvarande. Jag har bara fått njuta av hans kärlek i undantagsfall då han tillfälligt kommit tillbaka och då i ett förfärligt tillstånd av kombinerad upprivenhet och grotesk förvildning. Ni är motsatsen, ofördärvad, ren, oprövad och befriande jungfrulig.

Merisi Varför befriande?

Erszebet Er svendom betyder att ni är ett tomt glas som behöver fyllas, och det skall bli min glädje som värdinna att få fylla det åt er och lära er hur man dricker och njuter.

Merisi Ni vill alltså ha mig?

Erszebet Ni vill ju ha min själ. Priset är er kärlek. Min man har själv gett mig fria händer att i hans frånvaro ägna mig åt vilka laster jag vill.

Merisi Skall jag då bli till er last?

Erszebet Nej, er utbildning. Sedan kan ni erövra hela världen med er konst, ty har man väl sett min själ och förstått den har man nyckeln till själens djupaste avgrund och kan förstå dem alla.

Merisi Är ni klok eller galen?

Erszebet Bådadera.

Merisi Klä av er då, så skall jag åtminstone börja med att måla er naken.

Erszebet Åtminstone det har ni gjort förut.

Merisi Det är av nakenmodeller man lär sig teckna.

Erszebet Bra. Låt det bli ert första steg mot utforskningen av min själ. (*börjar ta av sig*)

Scen 2. Ett fältläger.

Ferenc Thurzo! Vad gör du här?

Thurzo Jag råkade ha vägarna förbi och borde naturligtvis då passa på att hälsa på min frände.

Ferenc Hur mår de där hemma?

Thurzo Din grevinna är inte glad över att du inte varit hemma på över tio månader.

Ferenc Det är kriget. Det är inte mitt fel. Det tycks bli vår förbannelse på livstid. Turkarna är för många, och hur mycket vi än besegrar dem kommer de ändå alltid tillbaka i ännu större arméer. Det ser illa ut, Thurzo. På lång sikt kan vi inte vinna mot dem. De har ju redan tagit Budapest, och det var med nöd vi kunde slå dem tillbaka vid Esztergom.

Thurzo Jag vet. Och samtidigt beror allt på att vi inte sviktar, och du är därvidlag en nyckelgestalt. Du får aldrig ge efter för turkarna. De får aldrig släppas över bron. De får inte komma längre in i Ungern.

Ferenc Tror du inte jag är medveten om det? Jag offerar mitt liv för kristenheten och försummar min hustru och min familj och blir bara en värre krigsgalning hela tiden, medan min själ går förlorad. För vad? För kristenheten? Ibland undrar jag om det är värt det.

Thurzo Glöm kristenheten. Du är ju protestant. Strunta i påven och hans korruptioner och inkquisitioner, men du har en hustru att kämpa för, som är världens vackraste.

Ferenc Tror du inte jag vet det? Vad annat har jag att slåss för? Hela världen må vara hur rutten som helst, och den må dra för fan i våld för mitt vidkommande, men min hustru är värd vilka offer som helst.

Thurzo Det är bra att du är medveten om ditt ansvar.

Ferenc Ändå har jag till och med tvivlat på henne ibland. Hon är ju så förtvivlat vacker. Alla åtrår henne och avundas henne. Antag att jag dör på slagfältet i morgon eller tillfångatas av turkarna och blir halshuggen, som alla deras krigsfångar. Vad blir det av henne då? Hon är rikare än kungen, men hennes ställning är bara stark i förening med min. Tillsammans kan vi försvara hela Europa mot turkarna fastän vi är protestanter, men om jag faller är jag rädd för att hon ensam inte kan hålla ställningarna. Kungen är skyldig henne mycket pengar, och alla hennes släktingar åtrår hennes rikedom. En av dem är du.

Thurzo Jag kan försäkra dig, att vad hon än gör för att kompensera sig för din frånvaro, så är hon dig trogen.

Ferenc Vad menar du? 'Vad hon än gör för att kompensera sig för min frånvaro?' Vad gör hon?

Thurzo Ingenting.

Ferenc Ut med språket!

Thurzo Hon låter sig målas.

Ferenc Vad menar du?

Thurzo Du gav ju henne själv en målare till tröst för din ständiga frånvaro, en grann ung och kultiverad italienare. Tror du en världsvan italienare i en sådan ställning skulle nöja sig med att bara måla henne? Och tror du inte hon skulle ta ut vad nöje hon kunde av honom, så tråkigt som hon annars alltid måste ha, i synnerhet när du själv gett henne lov?

Ferenc Jag vet. Jag gav henne lov. Men om han sover med henne måste han dö. Han kan inte vara så dum att han inte inser det själv. Han vet ju ändå att vi är Ungerns rikaste och farligaste familj med makt som överträffar kungens.

Thurzo Jag tyckte att jag måste låta dig veta sanningen.

Ferenc Jag tackar dig, Thurzo, men desto mindre måste jag lita på dig. Jag vet att du som den förste när jag är borta kommer att göra vad som helst för att tillskansa dig våra rikedomar.

Thurzo Om du är borta kan din grevinna inte ensam axla ditt ansvar. Någon måste göra det. Europas försvar och Habsburg kräver det.

Ferenc Är du i lag med Habsburg?

Thurzo Habsburg respekterar oss, kung Matthias är ett med ungrare och österrikare, vi är i union mot turken, och din grevinna är själv mån om goda relationer med Habsburg. Hon reser ju själv till Wien ibland, då ni har ett slott där. Och om du stupar, Ferenc, kan du vara säker på att både Habsburg och kung Matthias kommer att skydda din grevinna.

Ferenc Tack, Thurzo. Du ger mig anledning och mod att leva vidare. Men målaren måste bort.

Thurzo Jag tror grevinnan vill det själv.

Ferenc Jag kan inte komma hem på länge, men hon kan komma till Transsylvanien och sin onkel Szigmund där, när jag måste överlägga med honom om strategierna mot turken.

Thurzo Jag skall meddela henne detta. Utan tvivel kommer hon gärna dit, och jag ska se till att hon tar med sig målaren. Onkel Sigmund vill väl också gärna få sitt porträtt målat av en italiensk mästare.

Ferenc Tack, Thurzo. Du är en djävul, men det är vi båda. Vi behöver Satan själv som bundsförvant om vi skall klara turken.

Thurzo Så resonerade även din mäktige föregångare Vlad Dracul.

Ferenc Vi ses i Transsylvanien, Thurzo. Jag måste tillbaka till kriget. (*bryter upp*)

Thurzo Han är vår ypperligaste ledare i kriget mot turkarna, men ingenting kan rädda honom i längden, och han har redan förlorat sin själ i det eviga krigets brutalisering.

Scen 3. Studion.

Merisi (vid staffliet, lägger sista handen vid porträttet, som Erszebet sitter modell för i en upphöjd pose) Jag är rädd att porträttet äntligen är färdigt, grevinna.

Erszebet Det betyder att din uppgift är slutförd och att du är fri och kan fara hem till Italien.

Merisi Tack för er vänskap. Den har betytt mycket för mig.

Erszebet Det är ömsesidigt.

Merisi Om ni inte har fler uppdrag åt mig är det väl bäst att jag reser. Er man vet väl för länge sedan om vilken relation vi har utvecklat på köpet.

Erszebet Han gav mig fria händer. Han har ingenting emot dig. Hans kärlek är större än hans svartsjuka, och därför är han min man. Tillsammans är vi oslagbara och kan hålla hela Europa mot hela Asiens anstormningar. Utan vår union skulle Europa gå under, och själva Wien skulle inte kunna hålla stånd mot osmanerna. Min onkel var kung av Polen, och fastän vi är protestanter är påven lika beroende av vårt försvar för Europa som Polen och Österrike, men om min man faller kan ingenting rädda Ungern. Han vill träffa dig och belöna dig för din insats för att underhålla mig.

Merisi Kommer han hem?

Erszebet Nej. Vi skall möta honom hos min onkel i Transsylvanien, som han besöker för att med honom planera nästa fälttåg. Han vill se dig med mig där, och min onkel har beställt sitt porträtt av dig. Du kommer inte att lämna oss förrän vi gjort dig till en rik man.

Merisi Måste jag?

Erszebet Annars får du resa hem fattig.

Merisi Grevinna, jag älskar er. Ni är den vackraste kvinna jag någonsin fått tillfälle att måla, och jag beklagar att jag måste lämna porträttet här. Helst hade jag tagit det med mig, liksom Lionardo da Vinci aldrig kunde skiljas från sin Mona Lisa. I och för sig hade jag inte haft något emot att återvända hem fattig, då den inspiration och själsliga utveckling ni givit mig genom ynnesten att ha fått måla ert porträtt i sig hade varit en större rikedom än någon världslig.

Erszebet Desto viktigare att ni kompenseras desto mer. Kom med till Transsylvanien.

Merisi Likväl har ni aldrig givit mig er själ.

Erszebet Vad menar ni?

Merisi Ni gav mig er kropp, men er själs hemlighet behöll ni för er själv. Jag har därför aldrig kunnat ge era ögon den yttersta rättvisan.

Erszebet Det skall ni vara tacksam för.

Merisi Jag har alltid misstänkt någon mörk hemlighet hos er, som varit för ohygglig för att den någonsin skulle kunna avslöjas. Vad är det ni döljer? Vill ni inte berätta det för mig?

Erszebet Jag vet inte vad ni begär. Är det min sjukdom? Jag lider av en sjukdom i blodet som ansatt mig ända sedan jag var barn och gett anledning till min ständiga blekhet, som om jag alltid hade blodbrist. Jag har alltid då och då haft svimningsanfall, och jag har aldrig kunnat äta mig frisk, som om mitt blod aldrig kunde bli tillräckligt i ådrorna.

Merisi Var det någon händelse i er barndom som resulterade i denna bristsjukdom?

Erszebet (ser bort) Vi har alltid behandlat allmogen hårt. Vi har sett det som vår plikt och en nödvändighet att alltid hålla bönderna hårt med tveklöst grymhet närhelst disciplinen så krävt, i synnerhet under hotet av turkarna har vi aldrig kunnat tolerera någon olydnad hos folket, och vid ett tillfälle när jag var nio år gammal gjorde bönderna uppror. De tog sig in i vårt slott, och vi barn måste fly. Jag lyckades gömma mig i ett träd, men i samma träd hängde bönderna två av mina systrar. Jag kunde se dem från mitt gömställe, hur de misshandlades och skändades och avrättades i trädet genom den yttersta förnedringen. Det kunde jag aldrig förlåta människorna. Ända sedan dess har jag velat hämnas på hela mänskligheten, bara för att de kan vara så grymma att de kan mörda små oskyldiga barn, och saken blev inte bättre av att de var mina egna systrar. De hade inte kunnat vara mera oskyldiga. Vår hämnd blev fruktansvärd, men den har aldrig blivit tillräcklig. Jag har känt mig skändad hela livet, och det känns som om att jag en dag skulle kunna få möjlighet att kunna skända hela mänskligheten i gengäld.

Merisi Så därav det djupa mörkret i era ögon, som avgrunder utan botten. Och ni tror att det traumat gjorde er sjuk för livet?

Erszebet Vi har sökt någon bot så länge jag levat men aldrig funnit någon. Mitt blod är sjukt och kräver något som det aldrig kan få, och som jag kanske skulle kunna få genom någon universalhämnd på mänskligheten. Jag vet inte. Det är en åkomma som jag varken kan bota eller förstå.

Merisi Tack för att ni berättat detta för mig.

Erszebet (reser sig) Nu reser vi till Transsylvanien. Kommer ni med?

Merisi Jag kommer med er, grevinna, så länge ni vill ha mig.

Erszebet Jag vill alltid ha er. (*räcker honom handen, och han eskorterar henne ut.*)

Akt III scen 1. Trencin i Transsylvanien.

Szigmund Min kära nièce, jag kan inte beskriva hur du har saliggjort mig med att komma hit.

Erszebet Jag behövde omväxling. Jag kom enbart för min egen skull.

Szigmund Och så tog du till och med en porträttmålare med dig, och från Italien! Jag som alltid drömt att få bli porträtterad!

Erszebet Jag visste det. Därför tog jag honom med mig. Men han var nödbedd. Han hade hellre farit hem till Italien.

Szigmund (till Merisi) Min vän, jag kan inte beskriva hur nöjd jag är med porträttet du har gjort av mig. Visserligen är det vackrare än vad jag är i verkligheten, du har haft finkänsligheten att hoppa över alla ärr och utslag, för att inte tala om vårtorna! Men det är bara bra – konsten lever ju för evigt, medan köttet bara kan dö.

Merisi Det är konstens uppgift att göra verkligheten vackrare än vad den är. Därför är konsten oundgänglig, för bara konsten kan göra det.

Ferenc(avsides till Thurzo) Så hon vågade ta med sig målaren hit. Har han lyckats göra henne så ogenerad? Misstänker hon ingenting? Anar hon inte min svartsjuka?

Thurzo Lämna det åt mig, Ferenc. Du behöver varken göra något eller visa något, och Erszebet är alltid bara din.

Ferenc Det är det jag menar.

Szigmund (kommer upp till dem) Här står ni och konspirerar! Är det mot kungen av Ungern eller mot kejsaren av Österrike?

Ferenc Ingendera, onkel Szigmund. Vi diskuterar bara nästa drag i kriget, som vi tyvärr båda är insyltade i för resten av livet.

Szigmund Vem är inte det? Som det ser ut kommer vi aldrig att slippa turkarna, åtminstone inte under vår livstid.

Thurzo Medan vi alla får betala priset, och i synnerhet alla oskyldiga, alla änkor och faderlösa barn.

Szigmund Och alla åldrande föräldrar som förlorat sitt sista stöd i livet genom sina stupade söner.

Ferenc Men vi lever ännu och skall fortsätta kämpa så länge vi lever, tills turkarna är ute från Balkan för alltid!

Szigmund Och det skall vi skåla och festa för! Må festen aldrig ta slut så länge ni är här! Vi har ju landets fagreste skönhet att celebrera, som jag är stolt nog att kunna kalla min brorsdotter. (*omfamnar Erszebet med ena armen*)

Erszebet Jag är rädd, onkel, att ditt oavbrutna festande till min ära har gjort mig ganska berusad.

Szigmund Väl bekomme! Och mera tål vi alltid! Stackars turkarna, som inte får dricka sprit, ja, inte ens vin! Vad deras profet måste ha varit för en utomordentlig tråkmåns!

Ferenc Han var värre än en tråkmåns. Han var en bedragare, som stal vad han behagade ur Bibeln för att omdikta efter eget skön och utge för en egen helig bok, som han hade förmåtenheten att kräva ofelbarhetens status för.

Thurzo Han var bara en ilsken galning som inte kunde annat än predika krig och orsaka bråk, som pågår ännu idag. Vi blir aldrig av med alla hans heliga krig förrän alla stackars musselmän äntligen fattat vilken ärkecharlatan han var.

Szigmund Varför är du så säker på att han var en falsk profet och charlatan?

Thurzo Han tog ju sig själv på allvar. Det gör bara hopplösa galningar.

Ferenc Och det får vi betala för genom att tvingas offra oss och våra söner i det oändliga heliga kriget bara till vårt lands försvar mot fanatismen.

Thurzo Stå inte där borta och göm dig, målarmäster! Du är ju en av gästerna! Här är du inte längre bara en lakej åt grevinnan Bathory.

Merisi (låter sig lockas fram) En konstnär är aldrig en lakej.

Ferenc Vad säger du till det, Erszebet? Är en konstnär anställd av aristokrater en tjänare eller jämbördig med dem?

Merisi De må ha sina slott och sina län och vara härskare över dem, men en konstnär är kung i skönhetens rike, som står över all världslig politik.

Ferenc Du kan åtminstone försvara din rätt i ditt konstnärskap, som du har rätt i att ingen av oss har någon talan i.

Thurzo (räcker Merisi ett glas) Varsågod, maestro. Vi vill skåla med dig.

Merisi Tack. Jag är ju faktiskt färdig med alla mina uppdrag här i era vilda avkrokar av världen och kan äntligen fara hem till Italiens varmare och humanare nejder, där vi till och med lyckats omvandla krigföring till en konst i stället för ett barbari.

Ferenc Det är turkarna som står för barbariet. Vi bara försvarar oss.

Erszebet Och maestro Merisi har hjälpt oss försvara vårt land med att komma med sitt bidrag i form av skönhetens skapande konst! Det är ett andligt lyft för vår kultur och en inspiration för hela vår nation, i synnerhet då mästern Merisi lämnar sina tavlor kvar som minne av vår kontakt med den gudomliga kreativiteten.

Ferenc Du är berusad.

Erszebet Det är det jag menar. Skål, allesammans! Jag dricker för konsten! *(tar Merisis glas och börjar dricka)*

Ferenc (förfärad) Drick inte, Erszebet!

Erszebet För sent. Jag har redan druckit. Var det inte bara vin i det?

Thurzo (förfärad) Vad har vi gjort!

Szigmund Vad är detta?

Merisi (alарmerad) Grevinna! Vad är det?

Erszebet Ja, Thurzo, vad har ni gjort? *(svimmar)*

Ferenc En läkare, fort!

Szigmund Här finns bara fältskärer.

Thurzo Det måste finnas någon, en barnmorska, vad som helst!

Ferenc Erszebet! Erszebet! Förlåt mig!

Szigmund (till Merisi) Glaset var ämnat åt er. Det är bäst att ni flyr, innan någon försöker döda er på nytt. – Ferenc, vi måste rädda livet på din hustru. *(bär undan Erszebet med Ferenc)*

Thurzo (vänder sig till Merisi) Jag ber om ursäkt å min familjs vägnar. En olycka. Furst Ferenc var svartsjuk på er och ville ha er ur världen. Han tillät er förbindelse med

grevinnan men hade aldrig för avsikt att låta er överleva den. Lämna Ungern och kom aldrig tillbaka, om livet är er kärt.

Merisi Jag förstår vinken. Jag har flytt för livet förut. (*ger sig av genast*)

Thurzo (*vänder sig till Szigmund och Ferenc*) Hur är det med henne? Jag är rädd att giftet var dödligt.

Ferenc Hon vaknar till sans! Hon lever!

Erszebet (*matt*) Ni försökte förgifta min målare. Är det straffet för att ni lät honom måla mig? Vad har han gjort er utom att han förevigat er? Ferenc? Var det du?

Ferenc Min älskade, du är bara min. Jag gav dig målaren som tidsfördriv medan jag var borta, men jag gav honom aldrig rätten till din säng.

Erszebet Det gjorde du visst. Få mig att kräkas ordentligt, och jag kanske överlever.

Szigmund Här kommer Darvulia.

Thurzo Vem är det?

Szigmund En gammal lokal helbrägdagörerska. Hon kan alla konster.

(*Darvulia kommer in.*)

Darvulia Undan ur vägen, otäcka karlar. Ingen får mera komma vid henne utom kvinnor.

Szigmund Kan du rädda henne, Darvulia?

Darvulia (*förebrående*) Om ni låter mig. (*ger omgående Erszebet en liten grön dryck att svälja*) Tag det här, min dotter. Det gör dig sjukare, men du slipper dö.

Erszebet Då hade det kanske varit bättre för mig att dö.

Darvulia Det får vi se.

(*Erszebet dricker och kräks kraftigt.*)

Thurzo Jag har sett sådana drinkar förut. I Italien kallas de för *seduttore*.

Szigmund Hon kan sina konster. Hon är hedning, och katolikerna har velat bränna henne på bål som häxa, men hon är outhärlig som helbrägdagörerska.

Erszebet Stanna hos mig, sibylla. Ditt gift får mig att leva. Vem är du?

Darvulia Darvulia, en överleverska.

Erszebet Då skall du hädanefter vara min närmaste väninna. (*kräks igen*)

Szigmund Hon är färdig. Hon måste få vila.

Ferenc Låt henne då för helvete få all den vila hon behöver, men vi måste fortsätta diskutera kriget.

Thurzo Du har rätt, Ferenc. Erszebet måste få klara sig själv. Vi har inte tid med fruntimmer, och hon har ju funnit sin helbrägdagörerska nu.

Szigmund Jag följer dem ut och ser till att min brorsdotter får lugn och ro. (*går ut med de tjänare och Darvulia som bär ut Erszebet*)

Ferenc Nå, Thurzo, vad har du att säga till ditt försvar?

Thurzo Det var du som ville det. Jag ville bara hjälpa dig.

Ferenc Han kom undan, hon tog giftet i stället, och det tog inte död på henne. Hur skulle det då ha kunnat ta död på honom?

Thurzo Hon var för snabb. Hon tog oss med överraskning.

Ferenc Hon var berusad. Tror du hon anade att vi tänkte förgifta målaren?

Thurzo Inte medvetet, men kanske intuitivt.

Ferenc Kommer hon någonsin att förlåta mig?

Thurzo Det måste hon. Du är hennes man.

Ferenc Och om hon redan är med det barn med målaren, som jag inte lyckats ge henne?

Thurzo I så fall, Ferenc, är det barnet ditt. Ingenting kan förändra den saken juridiskt.

Ferenc Jag har gett henne missfall förut och ämnar inte göra det igen.

Thurzo Ni har i alla fall två döttrar, som blir landets attraktivaste och rikaste brudar.

Ferenc Ja, även om jag aldrig skulle få någon son så får jag åtminstone svärsöner.

Thurzo Låt oss äntligen dricka i botten. Det behöver vi båda.

Ferenc Jag blir aldrig klok på dig, Thurzo. Jag har alltid haft en känsla av att du går omkring och bär på en dolk i beredskap för min rygg.

Thurzo Familjen först, Ferenc. Den plikten om någon delar vi båda, liksom våra plikter som soldater för Ungern.

Ferenc Skål då för Ungern och det här eviga infernaliska kriget, som vi aldrig slipper.

Thurzo Skål för döden, Ferenc, åt alla våra fiender. *(De skålar och dricker i botten tillsammans, kastar sedan glasen i elden, tar nya stora glas och fyller på igen.)*

Ferenc Och för min hustru, den vackraste kvinnan i världen, som hela Ungern skall dö för, om det blir nödvändigt.

Thurzo Må hennes skönhet alltid förbli vår nations mest livskraftiga inspiration.

Ferenc Hon är vår nya Vlad Dracul! *(skrattar hysteriskt)* Må hon leva för evigt!

Thurzo Må hon leva för evigt! *(De dricker.)*

Scen 2. Erszebet till sängs, Darvulia vid hennes sida med andra tjänarinnor.

Darvulia Hon vaknar. Måtte hennes mardrömmar lämna henne i fred inför dagens ljus. Hon har lidit tillräckligt för i natt.

Erszebet (matt) Är det redan dag?

Darvulia Ja, mitt hjärta, det är äntligen redan dag.

Erszebet Ibland önskar jag att natten aldrig mera skulle ta slut.

Darvulia Hur har du sovit?

Erszebet Som vanligt, inte alls, utom till ackompanjemanget av de ständiga infernaliska förföljelserna.

Darvulia Samma mardrömmar igen?

Erszebet Och värre.

Darvulia Känner du för att ta din medicin?

Erszebet Din medicin, kära vårderska, är som ett tveeggat svärd. Jag vet inte om den gör mig bättre eller om den bara förvärrar mitt tillstånd. Jag vet bara att den inte gör mig frisk.

Darvulia Du har gått igenom en svår chock, som har satt sina spår. Du behöver vila och glömma och sova ifrån dina trauman. Sömnen är den bästa av alla mediciner.

Erszebet Ändå kan jag aldrig sova, fastän jag tycks sova.

Darvulia Det är symptomet. Men allting går över med tiden.

Erszebet Eller också gör det det inte utan blir bara värre.

Darvulia Det finns gott hopp. Du har ju alla tänkbara resurser och möjligheter. Du är rikast i Ungern och har tillgång till allt.

Erszebet Utom det enda som jag åtrår.

Darvulia Som är?

Erszebet Den kärlek som jag aldrig fått.

Darvulia Du har fått så mycket kärlek som någon kan ge dig. Folket älskar dig. Du har haft Ungerns tappraste prins och främsta kämpe som din man.

Erszebet Men han kommer aldrig mer tillbaka.

Darvulia En dag kommer han nog.

Erszebet Han har alltid varit längre borta för varje gång, och när han kommit hem har det alltid varit i ett mera brutet tillstånd än någonsin tidigare. När han måste gå på kryckor tror jag inte han vill komma hem mera.

Darvulia Men han älskar dig.

Erszebet Och hur visade han det? Han gav mig två döttrar men gav mig missfall när det skulle bli en son.

Darvulia Men du har en son.

Erszebet Ja, det är min son, men inte hans. Juridiskt är det hans son, men det var min käre målare som gav mig honom, och han gav mig riktig kärlek och ömhet, inga hårda soldatvåldtakter utan en kärlek som man kunde leva på för evigt. Men han drevs bort sedan min man försökt förgifta honom och mörda honom, som om han var en skadeinsekt.

Darvulia Du har gått igenom en svår chock.

Erszebet Hur kunde min man göra så? Han gav mig ju *carte blanche* med vem jag ville? Som om han inte själv tog för sig av vilka horor och pigor han behagade! Han gav ju mig målaren själv, för att behaga mig och kompensera mig för sina olidligt långa perioder av frånvaro, som bara blev längre hela tiden! Ville han mörda min kärlek?

Darvulia Svartsjuka är den mest förödande av alla själssjukdomar, då dess galenskap förblindar och fördriver all möjlighet till vett och sans.

Erszebet Och den käre målaren får jag aldrig se igen. Vet man ens om han lever?

Darvulia Han lär arbeta framgångsrikt i Venedig.

Erszebet Då vill jag resa till Venedig, men det går inte, för jag måste sköta godsens och plikterna här. Jag är fånge i mitt eget slott och mina egna rikedomar och kan aldrig ta ledigt från dem.

Darvulia Du kommer aldrig att sakna sällskap.

Erszebet Jo, jag kommer alltid att sakna det sällskap jag behöver, som jag aldrig kan kompensera, hur jag än försöker.

Darvulia Skall jag skaffa dig några nya unga vackra jungfrur?

Erszebet Darvulia, det är din bästa medicin. Ge mig av ditt gift, så att jag bedövas och förvirras en aning och kan glömma min ständiga ångest, så att jag kanske senare på dagen till och med orkar stiga upp, och då skall jag gärna inspektera några nya

jungfrur. Det är ungdom och skönhet jag behöver ha omkring mig, ty jag fasar för den dag då min egen kommer att försvinna.

Darvulia Den kommer aldrig att försvinna.

Erszebet Du tror att dina droger kan hålla den kvar?

Darvulia Jag vet det. Jag känner mina örter.

Erszebet Och jag litar blint på dig men befarar att det kommer att sluta illa. Jag är ju fullkomligt beroende av dina droger. Du har mig lindad kring ditt lillfinger och kan bestämma vad som helst över mig och få mig till vad som helst, medan jag håller på att gå av på mitten och splittras i två olika människor...

Darvulia Det går över.

Erszebet Nej, det går inte över. Det blir bara värre hela tiden. En demon håller på att ta över mig, och samtidigt som jag frossar i läckerheten av hans mörker och frestelser känner jag att han blir min själs undergång. Jag förlorar mig själv mer och mer.

Darvulia Nej, Erszebet, du blir bara mer dig själv för varje dag, samtidigt som din skönhet och mognad bara tilltar.

Erszebet Du är som en god sköterska som inbillar en döende att hon bara blir bättre hela tiden medan hon hjälplöst håller på att dö.

Darvulia Jag ska se om jag kan få tag på några nya nyheter om din målare.

Erszebet Gör det, Darvulia, och skaffa fram några nya sköna unga jungfrur. Jag behöver deras blod för att kompensera uttunnningen av mitt eget.

Darvulia Det är inte så farligt. Så länge jag finns här går du säker.

Erszebet Ingenting nytt om min make?

Darvulia Han krigar mot turkarna som vanligt. Han är inte död än.

Erszebet Jag gick förlorad när han försökte döda min älskare, men om han själv skulle dö skulle jag inte mera ha något som helst existensberättigande. Då skulle min sista kärlek vara död, och ingenting skulle mera kunna rädda mig, inte ens du.

Darvulia Du är för orolig. Du oroar dig för obefintliga faktorer. Din man lever, ni är fortfarande landets mäktigaste familj, er ställning är outhärlig för Ungern, för Habsburg och för hela Europa, då det är vi som håller turken på avstånd, och en dag skall din make besegra honom.

Erszebet Din tröst har motsatt verkan mot den avsedda. Du försöker ge mig trygga inbillningar som jag måste genomskåda, medan sanningen bakom dem är den motsatta och verkligen måste ge mig anledning till oro och ständig panik.

Darvulia Du behöver din medicin.

Erszebet Ja, ge mig din medicin, Darvulia, droga mig och gör mitt tillstånd värre, som du alltid har gjort, så att jag kan sjunka djupare in i min förtvivlan. Dina droger lugnar min kropp och får den att slappna av och vila men gör bara själen mera osalig.

Darvulia Försök vara saklig och se saker och ting som de är. I din ställning måste man vara realistisk.

Erszebet Omöjligt, Darvulia. Jag är bara en kvinna. Man kan inte begära någon form av realism hos en kvinna. Hon är född bara till kärlek och kärleksdrömmar och

illusioner om kärlek, för att hon därmed skall kunna få odla sina känslor, som är det enda hon har att leva för. Allt annat är värdelöst och kan kvitta.

Darvulia Här, min älskade. Tag din medicin. *(räcker fram ett litet glas med grön vätska)*

Erszebet Tack, Darvulia, jag dricker den begärligt, på det att jag må bli mer beroende av dina droger.

Darvulia Det är bara örter.

Erszebet Jag vet, Darvulia. Vallmon är också bara en medicinalväxt och välgörande ört, liksom hampan och daturan i bergen. Allt gör bara gott, ty det är bara naturligt. Problemet är att jag aldrig kan få nog.

Darvulia Slappna av och vila nu, mitt hjärta. Jag skall se till att dina pigor skaffar fram några nya jungfrur.

Erszebet Skönheten är allt. De måste vara vackra. Jag behöver bara skönhet, för att därmed kunna odla min egen eller det lilla av den jag har kvar.

Darvulia Du är fortfarande vackrast i världen.

Erszebet Är det då bara jag som kan se att min spegel säger annorlunda?

Darvulia Vila, mitt hjärta, Jag drar för gardinerna, så att även dina ögon får vila.

Erszebet Jag kommer att sluta i fullkomligt mörker.

Darvulia Det blir en senare fråga.

Erszebet Som inte kan uppskjutas i all oändlighet.

Darvulia Ingen har någonsin någon brådska till graven.

Erszebet Jo, Darvulia, jag kommer alltid att längta till den och försöka hinna fram till den i förväg, medan den i sin grymhet bara i det längsta kommer att gäcka mig, om jag känner mitt grymma öde och döden rätt.

Darvulia Du har många år av livet kvar att njuta av.

Erszebet Njuta? Skämtar du? Varje dag är en värre plåga än den föregående, som ständigt gör livets lidande mera outhärdligt.

Darvulia Så illa är det inte.

Erszebet Jo, Darvulia, det är värre.

Darvulia Sov nu, mitt barn. Några nya jungfrur i eftermiddag skall få dig på bättre tankar.

Erszebet För tillfället. Sedan blir det att återvända till avgrunden.

Darvulia Jag finns alltid här att hjälpa dig över den.

Erszebet Just det, Darvulia, men du är gammal. Vad blir det sedan när du går bort? Vem skall då mera kunna dadda mig?

Darvulia Den dagen den sorgen.

Erszebet Det är bra, Darvulia. Håll stilen. Skaffa mig några nya flickor. Jag behöver behagas.

Darvulia Jag vet. Vi skall alltid göra vad som helst för dig. *(drar för gardinerna och avlägsnar sig tyst och stilla)*

Erszebet Välkommen, mina eviga mardrömmar! Hur vackra oskulder de än kan trolla fram för att tillfredsställa min fåfänga är det ändå mardrömmarna som alltid stannar hos mig. *(drar en mask över sina ögon och försöker sjunka in i slummer.)*

Scen 3. Pressburg.

Thurzo (kommer in och bugar sig för kungen, halvvägs ner på knä) Ers majestät, vad kan jag göra för er?

Matthias Jag är tacksam att du kunde ta vägarna förbi, Thurzo. Jag har bekymmer, och det är inte bara hela Ungerns bekymmer.

Thurzo Vi har alla oöverskådliga bekymmer på grund av turkarna.

Matthias Hur går det egentligen i kriget? Hur går det för vår ädle Ferenc Nadashdy, vårt bålverk mot turkarnas anstorm och främsta och blodigaste krigshjälte?

Thurzo Han delar samma predikament som vi alla lider av, att vi kan hålla turkarna stängna men varken besegra dem eller bli av med dem, då de hela tiden fylls på med nya asiatiska horder, medan vi bara hela tiden decimeras.

Matthias Men han låter sig inte kuvas. Ingenting kan knäcka honom.

Thurzo Likväl är han bara en dödlig. Vart vill ni komma?

Matthias (sänker rösten och böjer sig något framåt) Hur skall det gå för hans sköna hustru, när han en gång faller?

Thurzo Det bekymrar honom också.

Matthias Har han vidtagit säkerhetsåtgärder för hennes fortlevnad vid fall av hans död?

Thurzo Det undrar jag också.

Matthias Jag har förstått att du också är skyldig henne mycket pengar.

Thurzo Hela Ungern är hennes gäldenär, då hon är rikast i Ungern.

Matthias Det är det jag menar. Hon är rikare än jag, och jag är skyldig henne pengar. Det är även du, och hon har många släktingar, en del fattiga, som också gärna hellre skulle vilja få del av hennes överflöd än förbli skuldsatta till henne.

Thurzo Ungern behöver Ferenc. Utan honom är kanske Ungern förlorat.

Matthias Men han riskerar livet varje dag. Han har överlevt sig själv många gånger. För varje slag han utkämpar blir han äldre och tröttare och minskar chanserna för att han skulle klara av ett till.

Thurzo Han är själv medveten om detta.

Matthias Och han har inte vidtagit några skyddsåtgärder för sin hustru om han skulle ryckas hädan?

Thurzo Inte som jag vet.

Matthias (lutar sig ännu närmare) Vi har båda intressen i denna affär. Om han stupar kan hon inte klara av alla sin makes affärer ensam, och hon blir utsatt för alla sina snikna släktingars avund och rovlystnad. Du är den rikaste av dem, men även du är en av dem.

Thurzo Vart vill ni komma?

Matthias Hon är en ikon för hela Ungern. Alla respekterar henne och fruktar henne. Sannolikt skulle ingen våga vidta den ringaste åtgärd mot henne så länge hon lever även efter makens död, såvida man inte kunde komma åt henne bakvägen.

Thurzo Hur då?

Matthias Jag har hört sällsamma rykten om vissa svagheter som hon odlar.

Thurzo Det är bara elaka och överdrivna rykten.

Matthias Vad är sanningen?

Thurzo Eftersom ers majestät ber mig om en rapport skall jag ge en fullständig sådan. Efter att ha förlorat sin målare, som troligen var hennes älskare, genomgick hon en svår sjukdomskris som förde henne under inflytandet av en viss beryktad trollpacka från Transsylvanien vid namn Darvulia.

Matthias En häxa?

Thurzo En hedning med stor kunnighet i örter och helbrägdagörelse och med profetiska insikter, enligt hennes rykte. Grevinnan Bathory litar fullkomligt på henne så till den grad, att man kan befara att hon blivit beroende av henne genom att den gamla sibyllan förser henne med suspekta mediciner.

Matthias Enligt de rykten jag hört umgås grevinnan i mannens frånvaro bara med kvinnor och helst unga sådana.

Thurzo Det är riktigt.

Matthias Som försvinner.

Thurzo Det har hänt.

Matthias Varför försvinner de? Vad har hänt med dem?

Thurzo Katolska spioner som uppträtt som munkar och hantverkare har rapporterat till hovet i Wien att flera av dem begravts utan ceremonier och i all hemlighet.

Matthias Det har jag hört också. Är hon vampyr?

Thurzo Ers majestät, var inte barnslig.

Matthias Jag har hört ett rykte om att hon skulle vara en kvinnlig Vlad Dracul.

Thurzo Dess värre gör hon ingenting själv för att stävja ryktesfloran om sig. Tvärtom uppmuntrar hon den och bereder den henne nöje. Hennes enda egentliga svaghet är en omåttlig fåfänga, som kommer av att hon är så vacker. Det är alltså en naturlig fåfänga. Därför älskar hon att klä om sig flera gånger om dagen och smycka sig med ständigt nya smycken. Hon är rikast i Ungern men kan aldrig få nog av sin rikedom. Hon njuter av den i fullaste drag men utan att frossa eller gå över skaklarna. Om hon gör detta gör hon det i hemlighet.

Matthias Det är det som mycket talar för att hon gör. Vad pågår i hennes källare egentligen?

Thurzo Det är där hon har sitt laboratorium och sin sjukstuga. Groteska rykten florerar om detta ställe, bland annat för att hon förvarar sin mumifierade ofödde son där, som blev ett missfall. Hon har aldrig kommit över den sorgen.

Matthias Likväl fick hon en annan son.

Thurzo Bara ett halvår efter den uppslitande skilsmässan från målaren, som hennes namn försökte mörda – jag var där och bevittnade hela skeendet.

Matthias Är han då far till barnet?

Thurzo Det är omöjligt att avgöra. Pojken liknar sin mor som ett bär men varken Ferenc eller målaren. Juridiskt är pojken Ferencs och kan aldrig bli någonting annat, även om han skulle vara det.

Matthias Hennes svaghet är således böjelsen för det egna könet och beroendet av sibyllan för hennes droger. Det är inte tillräckligt. Vi kan aldrig komma åt henne så länge hon lever, och ingen annan heller.

Thurzo Jag är rädd för det, men det är kanske lika bra det, så mycket som hon betyder för Ungern.

Matthias Lika mycket om inte mer än hennes man. Ferenc Nadashdy är en ypperlig soldat och krigare, men hennes symbolvärde som oförgänglig skönhet och legendarisk modersgestalt för Ungern är större.

Thurzo Vi bör lämna henne i fred, även om Ferenc stupar.

Matthias Det verkar så, min vän. Gå och hjälp Ferenc att hålla turkarna borta från landet. Det är det bästa vi kan göra så länge. Under tiden får våra skulder växa.

Thurzo Det kan inte hjälpas. Det är turkarnas fel alltihop.

Matthias Skyll på turkarna. *(ger honom tecken att han kan gå, och han bugar sig och går.)*

Grevinna, din skönhet är överjordisk. Vad är din hemlighet? Har din gamla häxa till sköterska någon sorts livselixir som kan hålla dig för evigt ung? Så säger legenden, men sanningen bakom legender brukar vara ännu mer fascinerande än själva legenderna.

- PAUS -

Akt IV scen 1. Cachtice.

Darvulia (kommer in i Erszebets kammare och drar ifrån gardinerna) Det är en ny dag, och den är mera strålande än någonsin.

Erszebet (trött) Varför är ni så glad, Darvulia?

Darvulia Jag har en glad överraskning åt er. Tre nya flickor har anmält sig för frivillig tjänstgöring.

Erszebet Är de vackra?

Darvulia De har åldern inne och är friska och arbetsdugliga.

Erszebet Jag börjar tröttna på mitt beroende, Darvulia. Det är inte roligt längre. Jag behöver ständigt starkare och tätare doser, och du ger mig dem, men deras effekt avtar mer och mer, samtidigt som jag känner hur jag förlorar mig själv medan någon annan tar kontrollen över mig, som jag inte kan behärska.

Darvulia Jag vakar ständigt över er. Så länge jag är i er närhet har ni ingenting att frukta.

Erszebet Ingenting nytt från kriget och min make?

Darvulia Det drar ihop sig till drabbning vid Sharvar.

Erszebet Vem kommer att vinna? Måste vi retirera igen, eller kan vi äntligen göra en framstöt?

Darvulia Er make är där, och så länge han står i första ledet kan turkarna åtminstone inte avancera.

Erszebet Jag blir mer och mer orolig för honom för varje gång. Han är inte ung längre, och han börjar få ont i lederna av de ständiga strapatserna i alla sorters hårda väder.

Darvulia Han utkämpar oförtröttligt det definitiva kriget mot kriget. När turkarna är borta ur Europa skall det äntligen bli fred, och Ungern skall då vara Europas räddare och befriare från den turkiska faran.

Erszebet För då in de där nya fröknarna, så att jag får inspektera dem.

Darvulia Jag skall genast hämta dem. (*går ut*)

Erszebet (*klär sig under tiden i praktfull röddominerad utstyrel*) Det är inte varje dag jag får nya hovdamer, men dessa är väl som alla de andra, enkla och enfaldiga, och kommer hit bara i illusionen om en trygg anställning utan att ana vilka villkor jag ställer. Nåväl, vanligt folk är till för oss världsledare att förbruka.

Darvulia (*kommer in med tre helt unga och oskyldiga flickor i 18-årsåldern*) Här är de nya aspiranterna.

Erszebet Låt se. Jag hoppas ni har kommit hit för att arbeta.

Dorota Vi vill inget hellre än att tjäna er med våra händers arbete.

Erszebet Är ni bondflickor alla tre?

Hanna Vi är vana vid hårt arbete, och ingenting kan trötta ut oss.

Erszebet Varför har ni kommit hit? Vad väntar ni er av mig?

Debora Ingenting annat än arbete och att få vara ers nåd till behag.

Erszebet Ni blir naturligtvis fast anställda på livstid, men ni förstår väl att jag måste ställa villkor?

Dorota Vi går med på vad som helst. Det är därför vi är här.

Erszebet Ni är mina livegna slavar och kan aldrig mera återvända hem. Här i mitt hem råder tystnadsplikt. Ni får inte diskutera med någon annan mitt privatliv eller vad jag håller på med. Minsta förseelse, som smitning från arbetet, förtal eller försummelse bestraffas hårt.

Hanna Vi har alla tre fått den bästa tänkbara uppfostran.

Erszebet Ni förstår väl att ni måste lyda mig i allt?

Debora Det är därför vi är här. Vi gör vad som helst för er. Det är en ynnest att få tjäna er.

Erszebet Vad vet ni om mig egentligen? Vad berättas det om mig ute i era hembyar?

Dorota Att ni är den vackraste grevinnan i Ungern.

Hanna Att ni är den främsta inspirationen till vår motståndskamp mot den turkiska invasionen.

Debora Att ni står i nära förbindelse med högre makter.

Erszebet Hör du det, Darvulia? De tror att jag är övernaturlig. Det är jag inte alls, men jag är krävande. Jag kommer att begära allt av er, och om ni inte är mig till lags kommer ni inte ut levande härifrån.

Dorota Vi har den största respekt för er, nådig frun, som Ungerns mest beundrade och nådiga härskarinna.

Erszebet Jag väntar på nyheter om min man när som helst som är ute i kriget. När han kommer hem måste ni tjäna honom lika väl som ni tjänar mig.

Hanna Det skall bli vår glädje och vår ära.

Erszebet Hör på dem, Darvulia. De kan inget annat än fjäska. De har ingenting i sina hjärnor och ingen bildning alls, men de kan tjäna och arbeta och är glada åt att göra det. Mer behöver jag inte, men nog saknar jag lite spirituella underhållning, som jag varit utan ända sedan jag förlorade min målare. Sedan dess har det bara varit du, men också du är begränsad. Det är frustrerande att vara ensam obegränsad som själ här i världen.

Darvulia Jag tror det är dags för ert bad, nådig frun.

Erszebet Mina tre nya tjänarinnor får assistera mig, så att de lär sig vad det handlar om. Vidskepliga tungor gör gällande att jag badar i blod, men det är bara örter och blommor. Ingenting att vara rädda för. Det kan ha blodets röda färg, men det är min favoritfärg och den som klär mig mest. Jag ser även gärna att mina tjänarinnor klär sig i rött och vänjer sig vid en instängd värld av mest bara rött och svart, mörkret och blodet.

Darvulia Jag tror era nya pigor har fått tillräckliga instruktioner och har förstått saken rätt. De kan nog gå.

Erszebet Gå då, pigor. (*Pigorna niger och går med stor respekt för grevinnan.*)

Höror, bara höror, Darvulia. Jag börjar tröttna på att bara vara omgiven av höror. Ingenting nytt om min målare i Venedig?

Darvulia Nej, nådig frun.

Erszebet Jag saknar hans esprit och instruktioner. Han hade alltid något att lära mig och berätta för mig. Jag älskade honom. Han var min jämlike fastän han bara var målare. Det var innan jag föll offer för dina mediciner.

Darvulia Jag tror det är dags för dem nu.

Erszebet Vill du redan få mig utslagen så här tidigt på dagen? Solen har knappt gått upp, och du vill redan att den skall gå ner för mig. Nåväl, som du vill. Dina mediciner får mig att glömma åtminstone tillfälligt, och jag kan drömma mig bort med att domna bort i unkna berusningar. (*Isztvan uppträder bekymrad.*) Vad är det, Isztvan?

Isztvan (tar mössan i hand) Jag är rädd att det är dåliga nyheter, frun.

Erszebet Från kriget?

Darvulia (alarmerad) Gå, Isztvan. Jag vet vad det är. Gör inte grevinnan upprörd.

Isztvan Skall jag meddela nyheten eller inte?

Erszebet Är det om Ferenc?

Isztvan Jag är rädd för det, nådig frun.

Erszebet (bedövad) Har han fallit?

Isztvan (olycklig) Ja, frun, han blev illa tilltygad av en försåtlig mina.

Erszebet Lever han?

Isztvan Ja, frun, han lever, men inte länge till.

Erszebet Jag måste genast bege mig till hans sida. Ligger han i Sharvar?

Isztvan Han väntar er, nådig frun, och har sänt bud på er, då han önskar se er en sista gång innan han dör.

Erszebet (ifrån sig) Han får inte dö! Han kan inte dö! Han är min enda man! Han är allt för mig! Utan honom är jag ingenting! Utan honom går jag under! Utan honom blir jag offer för alla de andra gamarna i denna usla värld av bara krig och sjukdomar!

Darvulia (fattar ömt om henne) Lugna dig, mitt barn. Han lever ännu. Du skall ännu få träffa honom. Vi reser till Sharvar genast.

Erszebet Följer du med mig, Darvulia?

Darvulia Ja, även om det är riskabelt, ty ingen annan vill mig väl i denna värld utom du.

Erszebet Du är den enda som känner mig. När jag kommer tillbaka efter att ha begravt min man skall vi hämnas på hela världen.

Darvulia Hela världen är oskyldig, men jag skall hjälpa dig leva.

Erszebet Du skulle hellre få hjälpa mig dö, en långsam utdragen död, som skulle få vara i oändlighet medan jag skulle plåga ihjäl mig med mitt liv så länge som möjligt. Vi är alla självplågare, och de som lever mest plågar sig själva mest. Vi skall inte låta min man vänta en enda dag på oss. Jag skall vara med honom in i döden och aldrig släppa honom ens i döden.

Darvulia Jag är alltid med dig, mitt hjärta. Du är trygg hos mig.

Erszebet Ge mig mina mediciner. Jag behöver nytt blod i mina sjuka ådror.

Darvulia Du skall få allt vad du vill, och ingen kan hindra dig vad du än vill.

Erszebet Inte ens själva djävulen skulle kunna hindra mig från att få vad jag vill.

Darvulia Han är med dig, mitt hjärta och hjälper dig. Alla älskar dig och dyrkar dig, och jag och djävulen skall se till att du aldrig förlorar din skönhet.

Erszebet Jag behöver den som medel för att få Ungern att fortsätta försvara sig mot Asiens horder.

Darvulia Du skall vara vackrast i världen för evigt. Det skall jag se till.

Erszebet Jag tror faktiskt, Darvulia, att för en gammal beprövad hedning som du med alla världens äldsta konster i ditt förråd kan vad som helst vara möjligt, till och med min skönhet i en värld som denna. Kom, låt oss genast börja förbereda oss för resan. (*drar ut med henne*)

Scen 2. Ett kapell i Sharvar.

Ferenc ligger döende som på en katafalk.

Ferenc Kommer inte min älskade snart?

Broder Miklos Var inte orolig, herr greve. Hon är på väg.

Ferenc Du begär det omöjliga av mig. Hur skulle jag inte vara orolig när jag skall till att dö och måste lämna min hustru ensam i den ondaste av alla tänkbara världar?

Miklos Så illa är det inte.

Ferenc Jo, det är ännu värre.

Miklos Hetsa inte upp er.

Ferenc Sitt inte där och predika. Jag går inte på dina plattityder.

Miklos Ni kanske rentav klarar er.

Ferenc Försök inte. Det är omöjligt. Alla benen är ju krossade i min kropp.

Miklos Överdriv inte.

Ferenc Försök inte slå blå dunster i mig med falska illusioner och eufemismer. Jag är döende och skall dö. Så enkelt är det, och hela din kyrka kan ingenting göra åt den saken.

Miklos Jag är bara här för att hjälpa er över tröskeln.

Ferenc Äntligen sade du något halvvägs vettigt. Men den enda som kan lindra min hädanfärd är min hustru. Var är hon?

Miklos Jag tror jag hör henne komma – med sällskap.
(*Erszebet kommer in med Thurzo och tjänaruppvaktning. Hon störtar genast fram till honom och faller på knä vid hans sida, tar hans hand, känner på hans panna, med mera.*)

Ferenc Tack för att du inte kom för sent, min älskade.

Erszebet Du älskar mig alltså fortfarande, som jag älskar dig?

Ferenc Mer än någonsin, men dess värre duger jag inte längre mycket till i sängen.

Erszebet Jag önskar jag kunde följa med dig bort på den sista resan,

Ferenc Jag skall gärna stanna kvar och hemsöka dig.

Erszebet Du skulle vara hjärtinnerligt välkommen. Jag skall åkalla dig varje natt under resten av mitt liv så länge jag lever.

Ferenc Var inte så teatralisk.

Erszebet Jag vägrar att skiljas från dig!

Ferenc Säg mig nu sanningen, Erszebet, som jag grunnat över de senaste tio åren. Är Pal min son eller den där målarens?

Erszebet Han är naturligtvis din son och ingen annans.

Ferenc Ja, juridiskt, men hur är det egentligen biologiskt? Det gör ingenting, Erszebet. Skäms inte för sanningen. Jag skall ju ändå kila vidare. Jag förlåter dig vad som än händer. Bedrog du mig med honom?

Erszebet Du bad mig ju göra det.

Ferenc Det är riktigt, min älskade. Jag gav dig lov. Därmed är det faktiskt utan betydelse om du gjorde det eller inte. Det kvittar. Men jag gjorde fel som försökte döda honom och drev bort honom. Jag borde ha låtit honom stanna hos dig.

Erszebet Han ville hem till Italien.

Ferenc Och han gav dig åtminstone vårt lands vackraste porträtt, bättre än Mona Lisa. Det skall du gömma så länge du lever och kontrollera, att du aldrig blir mindre skön än på porträttet.

Erszebet Vi måste alla åldras, utom du, som slipper det besväret.

Ferenc Jag är inte ens femtio och känner mig mycket yngre, om det inte var för alla de förbaskade bombsplittren i min kropp.

Erszebet Vi är odödliga och skall aldrig åldras tillsammans.

Ferenc Nej, för du blir ensam, och det är min största fasa. Hur i all världen skall du klara dig? Jag känner dina släktingar. De vill åt dina gods allihop och kommer knappast att ge sig förrän de lyckats få dig i graven.

Thurzo Jag skall ta hand om henne.

Ferenc Du, din räv, den girigaste av alla? Kom inte och säg att du inte alltid spelat ett dubbelspel och konspirerat både med kungen och med kejsaren inte bara mot Ungern utan även mot min älskade grevinna.

Thurzo Hon har ingen bättre vän än jag.

Ferenc Då blir det du som kommer att bereda hennes undergång. Det känner jag på mig. Men jag skall bevaka dig från andra sidan. Jag skall inte lämna dig i fred. Du skall sova lika dåligt som min fru. Hennes rykte är dock etablerat, hon skall aldrig dö i sina ungraes hjärtan, där hon alltid skall förbli den vackraste av alla hur gammal och visen hon än blir, vilket jag tvivlar på att hon kan bli, medan du bara skall försvinna och inte spela någon som helst roll i historien.

Thurzo Lika bra det. Jag var aldrig intresserad av någon idealism.

Erszebet När du är borta, Ferenc, skall jag organisera vårt slott till ett tempel åt den mänskliga skönheten, och bara vackra människor skall få tillträde.

Ferenc Jag vet att du redan samlar på vackra jungfrur. Vad gör du med dem egentligen? Ditt rykte är inte alltid lika vackert som du själv.

Erszebet Det är bara förtal av okunnigt lågt folk.

Ferenc Det sägs att en vacker jungfru som träder i tjänst hos dig aldrig mera lämnar ditt slott, om hon inte dör först.

Erszebet Jag vill inte skiljas från dem.

Ferenc Inte för att jag bryr mig om min själs salighet eller osalighet, men du borde bry dig om din.

Erszebet Min själ våldtogs från början och kan aldrig bli normal. Jag såg mina två äldre systrar hängas i trädet jag gömde mig i för de brutala bönderna. Jag har aldrig fått nog av min hämnd på dem. Jag har mycket kvar att göra.

Ferenc Är det därför du samlar på dem, för att ta livet av dem?

Erszebet Nej, jag behöver dem. De håller mig unga.

Ferenc Hur då? Jag har hört talas om den där gamla häxan Darvulia som aldrig lämnar din sida.

Erszebet Hon är min skyddsängel och Ungerns kunnigaste örtberederska. Hon har bara gjort mig gott.

Ferenc Ja, hon har gjort dig beroende.

Erszebet Hon hjälpte mig överleva krisen efter mordförsöket på min målare.

Ferenc Kan du någonsin förlåta mig?

Erszebet Kan du någonsin förlåta *mig*? (*omfamnar honom, och han kramar henne ömt tillbaka*)

Ferenc Pass på, du blodar ner dig. Jag är inte ren.

Erszebet Jag är van. Jag har umgåtts med blodet på nära håll hela livet.

Ferenc Ta hand om henne, Thurzo. Jag måste vidare. Färjkarlen kallar på mig, och han väntar inte. Jag skiter i om jag hamnar i helvetet eller någon annanstans, men jag kommer faktiskt inte att sakna det här blodiga livet. Det var ju bara slagsmål hela tiden. Det enda jag kommer att sakna är dig, min älskade. (*kramar henne igen*)

Erszebet Jag släpper dig aldrig.

Ferenc Thurzo, du måste skydda henne. Alla kommer att vilja henne illa, och jag lämnar henne försvarslös. Om du på något sätt deltar i någon stämpling mot henne som gör henne illa skall jag från den andra sidan se till att din vedergällning blir lika evig som fruktansvärd.

Thurzo Var lugn, Ferenc. Jag är den sista som vill henne illa. Hela vår aristokrati är beroende av hennes exempel för hennes ryktbarhet och den status hon representerar.

Ferenc Men kungen är skyldig henne mycket pengar, och alla vill ni ha hennes pengar.

Thurzo Jag skall försvara henne med mitt liv.

Ferenc Jag önskar jag kunde tro på dig. Men jag hinner inte stanna längre. Farväl. Jag beklagar, min älskade, att vår långa fest är över. Kriget krävde sin man och tvingade mig avbryta den. Jag kunde aldrig komma hem till den emellanåt utan att genast tvingas avbryta den på nytt. Om vi någonsin träffas igen skall vi festa för evigt, det spelar ingen roll var, gärna i helvetet, det lär vara lagom festligt.

Thurzo Han yrar.

Ferenc Nej, jag ser allting klart, men det fattar inte ni dödliga dumskallar. Jag skall vänta på dig på andra sidan, Erszebet, och där skall vi fortsätta fira orgier.

Erszebet Jag ser fram emot det.

(Han tar hennes hand och släpper den inte, medan han dör.)

Thurzo Det är förbi. Han är borta.

Erszebet Nej, han stannar alltid hos oss. Vi skall ta med oss honom hem. Jag skall besöka hans grav i kryptan varje dag och natt för resten av mitt liv.

Thurzo Du kan alltid lita på mitt stöd i alla situationer.

Erszebet Tack, Thurzo, fastän jag var gift med Ungerns tappraste man och vi var landets förnämaste och rikaste par tvingades jag ständigt leva utan honom, så jag klarar mig nog, i synnerhet som ingen kan ersätta honom.

Thurzo Tro mig, Erszebet, du klarar dig inte ensam.

Erszebet Jag lär klara mig bättre ensam nu när jag inte längre har en man att ständigt behöva oroa ihjäl mig för. Hans ständiga krig och livsfara har kostat mig otaliga sömnlösa nätter och mardrömmar. Åtminstone det lidandet är över nu, och jag har svårt för att kunna tänka mig något värre.

Thurzo Du har fiender, Erszebet, som vill dig illa.

Erszebet Vad vet du om det? Är du kanske en av dem?

Thurzo Tvärtom, Erszebet. Jag älskar dig. Jag vill värna om dig och ta hand om dig.

Erszebet Jaså, du vill inte bara ha mina länder?

Thurzo Faktum är att din man lovade mig vissa gods och förläningar när jag hjälpt honom att rymma ur turkisk fångenskap.

Erszebet Och det säger du nu när han är död? Jag råkar vara väl förtrogen med hans testamente, som han upprättade med lagliga vittnen och som han visade för mig, för att försäkra mig om att han gjort allt han kunnat för att skydda mig efter sin död, om jag skulle råka ut för lagvrängarkandidater. Hur kommer det sig, om han lovade dig våra marker, att han inte nämnt något därom i sitt testamente?

Thurzo (ser ner) Han måste ha glömt det.

Erszebet Nej, Thurzo, du är genomskådad. Du vill försöka en rövare. Det går inte. Du hycklar vänskap och kärlek bara för att komma åt mina rikedomar. Säkert har du kungen på din sida, som är skyldig mig mycket pengar. Gör er icke besvär. Inte ens tillsammans kan ni komma åt mig, ty min döde make kommer att beskydda mig, utom alla de levande som jag omger mig med och som älskar mig.

Thurzo Du anar inte vad folk berättar om dig. Du står under inflytandet av en gammal hednisk trollpacka som heter Darvulia. Hon är inte bra för ditt anseende. Du borde göra dig av med henne, om du vill känna dig säker.

Erszebet Så du vill anklaga en gammal kvinna som aldrig sysslat med annat än med läkekonst, för häxeri? Att du inte skäms, Thurzo. Nu har du gått för långt. (*reser sig*) Det är dags att gå. Darvulia väntar på mig. Tag hand om liket. Han skall få en begravning värdig en kejsare. (*går. Thurzo och tjänarna böjer sina nackar i respekt när hon avlägsnar sig.*)

Miklos Det är väl bäst att jag ledsagar den döde till Cachtice.

Thurzo Vi har andra präster och munkar där, men om du vill hjälpa oss är du välkommen.

Miklos Jag tror att grevinnan kan behöva även annat beskydd än det världsliga.

Thurzo Hon har säkert ingenting emot det. Hon kommer att behöva allt heligt skydd hon kan få. (*bryter upp och går. Broder Miklos inleder begravningsförberedelserna.*)

Scen 3. Thurzos sängkammare

Thurzo (kommer uppretad in, kastar kappan på sängen, ringer i en klocka, en tjänare inkommer) Kalla på Margita. Säg henne att jag behöver henne.

tjänaren Ja, herre. (*går*)

Thurzo Så lätt kommer du inte undan, kusin. Du är för stolt och måste tuktas. Du är för egenkär, men jag skall nog komma åt dig, på ett eller annat sätt. Du borde veta bättre än att sära dina närmaste med att hålla dem på avstånd. (*Margita inkommer, en vacker ung piga*)

Margita Det var länge sedan ni kallade på mig, greve Thurzo

Thurzo Jag behöver din hjälp. Jag behöver dig för ett uppdrag.

Margita Ni vet att jag gör vad som helst för att vara er till behag.

Thurzo Det är nu inte bara mig du skall behaga utan fast mer min kusin, den beryktade grevinnan Bathory. Jag vill att du ställer dig in hos henne och blir hennes förtrogna.

Margita Det sägs att hon är farlig. Många kommer inte levande ut ur hennes borg.

Thurzo Det är bara rykten, men desto viktigare är det att vi får veta vad som egentligen försiggår där. Jag vill att du spionerar på henne och rapporterar till mig vad du får reda på. Hon har en gammal trollpacka som förtrogen häxa till att förse henne med okända droger, och jag vill att du så småningom ersätter henne. Du kan ju också en hel del om medicinalörter och gifter.

Margita Skall jag förgifta henne? Är inte det riskabelt? Hon kan ju komma på mig.

Thurzo Du skall inte alls förgifta henne. Tvärtom. Det är i allas vårt intresse att hon hålls levande, men beroende, så att vi kan kontrollera henne. Du kan vara fullkomligt lugn. Du är vacker själv, och hon har en svaghet för skönhet. Du kan lätt bli hennes förtrogna, och jag har även andra agenter i hennes närhet, som kan bevaka både dig och henne.

Margita Varför behöver du då mig?

Thurzo Den gamla häxan Darvulia håller henne försedd med droger mot hennes sjuka blod. Jag vill att du småningom ersätter hennes doseringar med dina egna. Du kan ju allt om hallucinogener. Gör henne galen, så att hon inte vet vad hon gör, så att hon ger Darvulia skulden för sitt tillstånd, så att hon gör sig av med henne. Vi kan aldrig komma åt henne så länge Darvulia står i vägen.

Margita Jag förstår. Jag skall kompromettera Darvulia med att förse din kusin med andra droger som gör henne galen. Jag vet några utmärkta svampar som är lämpliga för sådant nyttjande.

Thurzo När vi sedan med tiden får grepp om Bathorys rikedomar skall du bli rikligen belönad.

Margita Jag ville egentligen bara ha er kärlek. Ni får gärna ge mig en ny bastard.

Thurzo Genomför ditt uppdrag väl, och vi skall se vad vi kan göra åt saken.

Margita Lita på mig, greven. Det skall bli mig ett nöje att ta del av er kusins alla laster och manipulera henne med dem.

Thurzo Vi förstår varandra. Jag tror att du kommer att lyckas över all förväntan.

Margita (nästlar sig in hos honom) Får jag något förskott?

Thurzo Du skall få allt vad du vill ha. *(omfamnar henne passionerat, kysser henne, och de drar ner varandra i sängen.)*

Scen 4. Cachtice.

Erika Så ni är den nya tjänarinnan? Ni lär kunna allt möjligt. Ni kommer i grevens tid, ty grevinnan har just förlorat en av sina allra närmaste trotjänarinnor.

Margita Hur då?

Erika Hon bara dog. De gör det ibland. Du vet väl hur döden fungerar. Den kommer plötsligt, till dem som minst förtjänar det, eller inte alls, till dem som mest skulle förtjäna det.

Margita Hur är det med grevinnan?

Erika Hur menar du?

Margita Jag har hört att hon inte mår riktigt bra.

Erika Vad skulle det vara för fel på henne?

Margita Jag vet inte. Det är därför jag frågar.

Erika Det är inget fel på henne alls. Hon är bara lite lynnig ibland.

Margita Vem är inte det?

Erika Precis. *(för henne med lykta genom mörka gångar)*

Margita Vart för du mig?

Erika Grevinnan badar just nu. Hon ville nödvändigt träffa dig för att intervjua dig. Hon accepterar ju inte vem som helst.

Margita Men det lär vara många sökande.

Erika Alla vill parasitera på grevinnan. Hon är ju rikast i Ungern, och alla vet att en anställning hos henne måste betyda trygghet för resten av livet.

Margita Det är därför jag är här.

Erika Givetvis. Nu är vi framme. Dra nu inte förhastade slutsatser av vad du får se. *(De kommer in i ett grevinnans stora källarbadrum, där grevinnan själv ligger i badkaret och njuter, men hennes badvatten är blodrött.)*

Margita Varför är vattnet så rött?

Erika Det är det jag menar. Illasinnade tungor gör gällande att hon badar i blod, men det är bara förtal. Det är bara välgörande örter och blommor.

Margita Det ser dock ganska spektakulärt ut.

Erika Det är inte hennes fel. Örterna håller henne ung och fräsch, och därför sparar hon inte på dem. – Grevinna, här är er nya tjänstepiga.

Erszebet (vaknar till ur badkaret) Nå, äntligen! Vi har väntat på dig. Du har de bästa tänkbara rekommendationer, så vi väntar oss mycket av dig. Inget slarv, och god disciplin förväntas av dig, eller du blir straffad, för jag har dåligt tålamod.

Margita Jag är enbart här för att tjäna grevinnan och vara henne enbart till behag, glädje och nytta.

Erszebet Så skall det låta. Nå, du ser mig bada i mitt beryktade blodröda vatten. Vad säger egentligen folk om mig där ute, du som kommer direkt därifrån?

Margita Jag kan förstå att ryktet sprider sig och den speciella färgen på ert badvatten måste ge anledning till förhastade slutsatser.

Erszebet Vad säger de?

Margita Jag har bara hört gott om er, grevlinna. Hela Ungern prisar er inte bara för er synbarligen oförgängliga skönhets skull utan framför allt för er tappra makes skull och alla de tjänster han gjorde vårt land genom att alltid slå tillbaka turkarna.

Erszebet Jag vet, men han är död, och jag måste leva utan honom. Jag är fyrtiofyra år gammal och änka och livrädd för att bli gammal. Jag är beredd att ta till vilka medel som helst för att hålla mig ung. Min gamla vårdarinna Darvulia är expert på hälso- och medicinalörter och har hjälpt mig en hel del, men hon börjar bli gammal. Enligt dina rekommendationer är du också expert på naturmedicin.

Margita Jag vet allt därom och kan blanda lika goda brygder åt er som Darvulia om inte bättre.

Erszebet Det är därför ni är här, och det skall bli mycket intressant att ta del av era konster. Håll mig lycklig och ung, och jag är nöjd, men om ni gör mig besviken vet ni vad som väntar er.

Margita Avsked?

Erszebet Eller värre.

Margita Jag kan inte tänka mig något värre än avsked.

Erszebet Då skall det nog inte bli avsked. Jag är redan nöjd med er, Margita. Ni är klipsk och tänker klart. Det är sådana människor jag saknar omkring mig.

Margita (niger vackert och ödmjukt) Jag skall med hela mitt hjärta göra allt för er och för att hjälpa er få ett så långt och gott liv som möjligt.

Erszebet Man kan åtminstone inte klaga på din attityd. Nå, det är dags att jag stiger upp. Vattnet börjar kallna. Du får hjälpa de andra med att torka mig.

Margita Det är mig en ära, nådig frun.

(Erszebet stiger upp ur badkaret, omhändertar genast med handdukar, och hon börjar göra toalett. Pigorna klär henne praktfullt i röda kläder, medan hon själv kammar sitt långa hår.)

Erszebet Är jag vacker, Margita?

Margita Outsägligt.

Erszebet Då förstår du väl mitt intresse av att förbli som jag är och bevara mig själv.

Margita Därför är jag här, för att hjälpa er med det.

Erszebet Har du någon skönhetsdryck på lut?

Margita Jag vill ogärna börja konkurrera med Darvulia som er apotekare.

Erszebet Det handlar inte om konkurrens. Det handlar om komplettering. Nåväl, du skall få träffa Darvulia. Jag hoppas ni skall komma väl överens.

Margita Det skall vi säkert.

(De fortsätter med uppklädningen och toaletten, varvid Erszebet pryder sig med allehanda juveler och utsmyckningar, så att hon nästan blir som en drottning.)

Erika Så, grevinna, nu är ni fullkomlig.

Erszebet Och ämnar så förbli. *(låter sig eskorteras ut av Erika och Margita, som om hon var på väg till en bal.)*

Scen 5. Wien, Hofburg.

Matthias Min gode greve Thurzo, hur förhåller det sig egentligen med er berömda kusin grevinnan Bathory, vars gedigna rykte i ert land mer och mer börjar övergå till ökändhet?

Thurzo Jag försöker komma till rätta med henne.

Matthias Det sägs att hon länge varit sjuk efter sin makes död och att hon under sin kritiska period hängt sig åt sällsamma sporter.

Thurzo Det är det jag försöker komma till rätta med.

Matthias Vad är det du försöker komma till rätta med? Definiera hennes fall och gör det förklarligt för mig.

Thurzo När hon blev sjuk tog hon hjälp av en viss gammal shamankvinna vars dekokter hon blev beroende av. Under beroendet av dessa droger har hennes personlighet förändrats.

Matthias Hur?

Thurzo Det är det vi alla försöker bli kloka på.

Matthias Tydligen utan att lyckas. Ligger det någon sanning i att hon tömmer unga jungfrur på blod för att bada i det och därav odla en inbillad evig ungdom, som en vampyr?

Thurzo Ingen vet vad dessa rykten grundar sig på.

Matthias Tydligen grundar de sig ändå på något. Hör på här, min gode greve, vi kan inte ha en ledande ikon för Ungern komprometterad och förvandlad till en levande skandal. Det går inte an.

Thurzo Just för att hon är Ungerns rikaste kvinna och ledande personlighet för hela aristokratin kan vi inte oskadliggöra henne.

Matthias Vem har talat om att oskadliggöra henne?

Thurzo Ers majestät, hela världen vet hur mycket pengar ni är skyldig henne och att ni gärna skulle bli av med de belastande skulderna.

Matthias Och själv kräver ni en tredjedel av hennes ägor.

Thurzo Hennes man lovade mig det.

Matthias Några vittnen?

Thurzo Nej, ty han är död.

Matthias Alltså har ni lika tydliga motiv som jag till att komma åt henne.

Thurzo Vi är på väg.

Matthias Menar ni att ni kan komma åt henne?

Thurzo Jag har planterat en spion i hennes närhet, genom vilken jag får regelbundna rapporter, så snart skall vi få veta vad hon egentligen har för sig för hemligheter.

Matthias Då väntar jag med spänning på rapporterna.

Thurzo Ers majestät, jag skall hålla er underrättad.

Matthias Gör så. På återseende, min vän. Jag skulle för resten gärna träffa henne själv. Kan man inte bjuda henne till Wien? Hon känner ju ärkehertig Rudolf av Habsburg.

Thurzo Ja, de har träffats.

Matthias Vi måste få henne till Wien. Jag vill veta vad hon går för.

Thurzo Vi ska nog få henne hit, ers majestät. Hon kan inte säga nej till er.

Scen 6. Cachtice

Erszebet Något har hänt med mig, och det värsta är att jag vet inte vad. Är det Darvulias medicinering som inte längre fungerar? I stället för att bli hjälpt av hennes droger känner jag mig omtöcknad och försvagad i synnerhet till sinnet, så att min hjärna inte riktigt vet vad min kropp gör. Men det kan inte vara Darvulias fel. Det är något som inte stämmer.

Erika Ni kallade på mig, nådig frun.

Erszebet Se till att Darvulia kommer hit. Jag måste tala med henne.

Erika Genast, frun.

Erszebet (vänder sig Margita) Har du märkt något konstigt med mig under de senaste månaderna?

Margita Vad skulle det vara?
Erszebet Beter jag mig förvirrat?
Margita Inte mer än vanligt.
Erszebet Vad menar du?
Margita Nådig frun utövar sin makt precis som vanligt och straffar de minsta misstag hur hårt som helst, som när ni tvingade Sara ta emot glödande mynt i händerna.
Erszebet Hon hade snattat!
Margita Men ändå, nådig frun. Det är omänskligt att göra straffet desto hårdare bara för att förseelsen var så bagatellartad. Hur många tror ni inte att snattar från ert hushåll utan att ni märker det?
Erszebet Man måste föregå med gott exempel! Om någon åker fast måste hon bli ett varnande exempel! Man kan inte dalta med tjänstefolk! Då skulle allt bli kaos här på en vecka, och alla skulle försvinna!
Margita Ni håller dem för hårt.
Erszebet Nå, här är Darvulia. Darvulia, vad har du gjort med min dosering?
Darvulia Ingenting.
Erszebet Du ger mig fortfarande dina undermediciner, men i stället för att få mig att må bättre känner jag hur marken försvinner under mina fötter. Jag tappar konceptena och kontrollen och förlorar behärsksningen inför mina tjänare, så att de far illa under min hantering utan att jag kan kontrollera mig. Något har hänt med mig som jag inte förstår. Försöker du förgifta mig?
Darvulia Det vore det sista i livet jag skulle vilja göra.
Erszebet Det är bäst jag slutar med dina droger. Många ifrågasätter ditt inflytande över mig, och somliga kräver att jag gör mig av med dig. Jag kan inte låta mig bli komprometterad ens av dig.
Darvulia Ingen vill er bättre än jag. Om någon vållar er någon skada är det någon annan än jag.
Erszebet Vem skulle det vara? Katolikerna och Habsburgarna i Wien är lika långt härifrån som kusin Thurzo, som är den enda som skulle ha motiv till att försöka skada mig. Mina få fiender är alla utom räckhåll, och jag är utom räckhåll för dem. Så vem vill skada mig och varför?
Darvulia Jag kan inte förstå att någon skulle vilja skada er.
Erszebet Det är bäst jag slutar med dina droger, så får vi se vad som händer med mig.
Darvulia Det är bara medicinalväxter och välgörande örter. De håller er ung och frisk.
Erszebet Varför känner jag mig då som en urlakad patient som stapplar omkring vilsen i mörkret och inte längre förstår sin omvärld?
Darvulia Har ni tagit er dos idag?
Erszebet Ja, enligt din föreskrift, men det är lite kvar. Jag drack inte allt, för jag blev yr och såg syner.
Darvulia Får jag se. (*tar glaset med lite grön vätska kvar och undersöker innehållet*) Här finns svamp. Jag har inte lagt svamp i ert glas.

Erszebet Ingen annan tillreder mina brygder.

Darvulia Någon annan än jag vill få er under sin kontroll. Mina örter har bara varit nyttiga.

Erszebet Jag har aldrig vetat vad du egentligen har givit mig. Jag har trott på dig. Plötsligt finner jag mig bli långsamt förgiftad, så att jag förlorar kontrollen över mina egna tankar och handlingar. Darvulia, jag kan inte lita på er längre.

Darvulia Jag har varit er skyddsängel så länge ni känt mig!

Erszebet Men det beskyddandet har övergått till att bryta ner mig. Darvulia, vem annan än ni här har möjlighet och kunskap att manipulera min medicinering?

Darvulia Jag vet ingen annan...

Erszebet Alltså kan det inte vara någon annan än ni. Fitzsko, fångsla henne genast. Vi kan inte lita på henne längre.

Darvulia Min härskarinna, jag gör vad som helst för er! Jag har bara velat hjälpa er!

Erszebet Så säger alla här alltid! Jag vet! Men om någon enda sviker, vem kan jag lita på då? Hur kan jag veta att ni inte alla hycklar och gör er till och stjälar bakom min rygg och förgiftar mig? Hur kan jag veta vad ni blandar i min mat? Hur kan jag veta att det inte är du som lagt giftsvampar i min morgondryck? Alla måste vara misstänkta! För bort henne!

Darvulia Min härskarinna, i så fall är jag den enda oskyldiga.

Erszebet Eller den enda skyldiga! Antingen eller! Sätt henne i fängelse så länge, så får vi se vad som händer när jag slutar ta hennes droger. (*Fitzsko för bort Darvulia.*) Är jag då helt ensam? Kan jag inte lita på någon, bara för att jag inte längre har någon äkta man?

Margita Ni har mig och oss andra tillgivna jungfrur.

Erszebet Darvulia stod mig närmast och har känt mig längst. Om hon är en förräderska kan jag ännu mindre lita på någon annan.

Margita Ni kanske skulle ta er inbjudan till Wien på allvar och få en smula omväxling.

Erszebet Du har rätt, Margita. Kung Matthias håller hov där, och honom skulle jag kanske kunna förtro mig åt. Men Thurzo är också där och vill åt mina gods. Bara de två inte slår sina intressen ihop. Men kungen är kanske min enda möjlighet till försvar mot Thurzo och katolikerna. Du har rätt, Margita. Jag skall planera ett besök i Wien. Klä nu upp mig ordentligt, så att jag kan hålla skenet uppe ännu en dag åtminstone ytligt som Ungerns vackraste grevinna. (*sätter sig framför spegeln och låter skruda sig*)

Akt V scen 1. Wien.

Habsburgs praktfulla hov med en lysande församling inför en bal.

Matthias Var är hon? Jag ser förväntansfullt fram emot att äntligen få göra hennes bekantskap.

Thurzo Var lugn. Hon kommer.

Rudolf Vad smider ni egentligen för intriger mot ert lands berömdaste skönhet?

Thurzo Inga intriger alls. Vi bara beskyddar henne, vilket alla har samma intresse av att göra, vilket borde inkludera er, min ärkehertig.

Rudolf Jag tycker inte om de vibrationer som förråds av de blickar ni utbyter när ni tänker på henne. De luktar konspiration lika tydligt som en död råtta inte kan lukta något annat än en död råtta.

Matthias Vi vore dårar om vi försökte någonting mot henne. Hon betyder något för Ungern och är omistlig i vår motståndskamp mot turkarna som änka efter vår främste nationalhjärte. Men hon måste skyddas mot sig själv.

Rudolf Jag har hört ryktena om henne, som jag finner så osannolika, att jag inte kan förstå hur man kan sprida sådana rykten, samtidigt som man inte kan sprida sådana rykten utom i avsikten att krossa henne.

Matthias Vad säger du till det, Thurzo?

Thurzo Här kommer hon nu. Hon hade inte kunnat göra en lämpligare entré.

Erszebet Här är jag. Var är musiken? Låt den för all del inte tystna bara för att jag råkar visa mig. Om det är något som kan skingra alla irrelevanta tankar är det musiken.

Rudolf (till musikerna) Ni hörde grevinnans önskan. Spela upp en polonäs till hennes ära!

Erszebet Jag tackar ers majestät.

Rudolf Jag är inte ännu inte hans majestät, bara hans hertiglīga nåd.

Erszebet Det är samma sak, högst bland aristokraterna.

Rudolf Det är en större ära att få se er vid mitt hov än vad jag hade väntat mig, då er behagfullhet överträffar mina vildaste förväntningar, då ni är vackrare än någonsin.

Erszebet Vad har du egentligen berättat om mig för honom, Thurzo?

Thurzo Bara sanningen.

Erszebet Men det är vårt kungliga majestät Matthias här som bjudit oss hit. Vi tackar för er inbjudan, min konung. *(räcker fram sin hand)*

Matthias (kysser den) Ärkehertig Rudolf har alltid önskat att få träffa er igen.

Erszebet Varför? För att få något grepp om mig? Jag borde ju vara en nagel i ögat på honom liksom jag är för er, genom att jag till skillnad från det Habsburgska och ungerska etablissemanget är protestant.

Rudolf Om jag har förstått saken rätt är ni en nagel i ögat på era ungrare här bara för att de är era gäldenärer.

Erszebet Jag har aldrig haft någon indrivningsbrådska. Jag är helt nöjd med att deras räntor växer som kompensation för deras ovilja att betala. Har paladinen berättat för

er, ärkehertig, att han kräver en tredjedel av mina ägor för ett påstått löfte som min make skall ha givit honom en gång utan vittnen, när han var i Thurzos våld?

Rudolf Varför inte låta det vara kvitt? Hans krav mot era krav?

Matthias Ett rimligt förslag till jämkning.

Erszebet Ni känner inte Thurzo. Hade min make verkligen givit honom ett sådant löfte hade han låtit mig veta det före sin död. Så länge ingenting bekräftar hans krav är de orimliga.

Matthias Vi vill inte ha fiendskap mellan Ungerns två högst ansedda familjer.

Erszebet Om det existerar någon fiendskap mellan oss är den ensidig från hans sida. Jag är bara på defensiven. Den enda som har rätt till mina egendomar är min son.

Thurzo (avsides till Matthias) Hennes oäkta son.

Matthias Pass på. Hennes målare är här.

Thurzo Så opportunt.

Erszebet (har precis upptäckt honom) Jag ser en gammal bekant här. Jag visste att han var här, och jag hade knappast kommit om inte för att få återse honom. Han fullbordade aldrig mitt porträtt. *(försvinner ut i församlingen)*

Matthias Dina krav är orimliga. Hon har rätt. Och du har ingen rätt att kalla hennes son en bastard. Han är juridiskt äkta.

Thurzo Vi vet hur det förhåller sig.

Matthias Nej, det vet vi inte. Det vet bara hon, om ens hon själv vet det. Du får inte skada henne, Thurzo. Ungern behöver henne. Hon är oantastlig som ikon.

Thurzo Jag skadar henne inte. Jag beskyddar henne och älskar henne och vidhåller, att hon behöver skyddas mot sig själv.

Rudolf Det behöver alla kvinnor.

Erszebet (kommer fram till Merisi) Har ni glömt mig, Merisi?

Merisi Grevinna! Jag trodde aldrig jag skulle få se er mera.

Erszebet Jag hörde att ni var i Wien och beslöt därför att acceptera en inbjudan från min konung. Hur går ert arbete?

Merisi Jag saknar er inspiration.

Erszebet Det har varit ensamt i Slovakien efter förlusten av min enda vän sedan min makes död.

Merisi Ni lär trösta er med unga oskulder.

Erszebet Tror du också att jag badar i deras blod?

Merisi Grevinna, jag tror ingenting. För mig får ni gärna bada i elva tusen jungfrurs blod då jag älskar er och ni därför står höjd över alla misstankar vad ni än gör.

Erszebet Ni är den enda icke brutala älskare jag har haft. Det eviga kriget mot turkarna har gjort alla ungrare så brutala, och min kusin där borta och min make gick i täten för de ständigt eskalerade grymheterna.

Merisi Er kusin har onda anslag mot er.

Erszebet Jag vet. Han vill ha en tredjedel av mina ägor.

Merisi Han är besatt av er som alla andra men på ett annat sätt, då han därmed odlar sin girighet, och han kommer inte att ge sig.

Erszebet Kan jag lita på kungen och ärkehertigen?

Merisi Inte om de tror och litar på honom. Han kan manipulera dem.

Erszebet Vem kan jag då lita på?

Merisi Ingen.

Erszebet Det var det jag fruktade. Jag står ensam som protestantisk kvinna i Ungern mot hela dess giriga katolskhet.

Merisi Varken kung Matthias eller ärkehertigen vill er något illa, tvärtom är de angelägna om ert rykte, men jag skulle akta mig för Thurzo.

Erszebet Jag har inte varit frisk sedan min makes död. Någon har försökt förgifta mig. Jag hade en betrodd helbrägdagöerska som delvis lyckades återställa min balans, men så började min medicinering ha motsatt effekt, som om någon manipulerat med drogerna. Tror ni Thurzo kan försökt något sådant?

Merisi Har ni anställt någon ny som kan ha kommit från Thurzo?

Erszebet Bara Margita, den vackraste och mest tillgivna trotjänarinna jag har. Hon är effektiv och hjälper mig med allt.

Merisi Fråga henne om Thurzo har betalat henne. Ställ den frågan till alla era tjänare. Om någon ljuger märker ni det nog.

Erszebet (mörknar) Om Margita är planterad av Thurzo för att förgifta mig finns det inget hopp för Margita. Jag måste befria och återinsätta Darvulia.

Merisi Darvulia?

Erszebet Min hedniska helbrägdagöerska med landets djupaste kunskaper i naturläkekonst. Jag satte henne i fängelse när min medicinering började göra mig galen.

Matthias (ropar) Grevinnan Bathory! Hans hertigliga nåd önskar er närvaro!

Erszebet Hertigen behöver mig. Honom behöver jag i alla fall inte frukta, ty han är utlänning liksom ni. Farväl, min vän. (*ger honom en hastig kram med kyss på kinden och går tillbaka till furstarna*) Vad kan jag göra för er, ers höghet?

Rudolf Vi har stått här och diskuterat fenomenet er skönhet. Ni är över fyrtiofem. Vad är hemligheten med er oförgängliga ungdom?

Erszebet Det vet Thurzo. Ni har väl hört ryktena om att jag badar i lokala jungfrurs blod?

Rudolf De som sprider sådana rykten vill er bara illa. Det kan vi inte tolerera. Ni betyder för mycket för Ungern för att kunna förtalas.

Erszebet Bara Thurzo kan stoppa förtalet, för det är bara han som vill åt mig.

Matthias Ärkehertigen har en kvalificerad spåkvinnna här, som gärna skulle vilja se i era händer.

Erszebet Tro mig, jag har inga hemligheter.

Matthias Då kan ni låta spåkvinnan försöka uttrännsaka er hemlighet.

Erszebet Om ingen av er kan se att jag inte har någon hemlighet tror jag inte spåkvinnan kan se det heller.

Rudolf Här är hon. Träd fram, madame Zaira. Här är vår berömda grevinna från Slovakiens vilda berg. Vad kan ni se i hennes händer?

Zaira (tar Erszebets händer och betraktar dem) De är ovanligt fina och välformade, som det passar en riktig aristokrat. Ni är ädel, grevinna, ädlare än ert blod. Men ni är ute

på en mycket farlig resa, där fler och fler av era vänner och reskamrater lämnar er ensam. När faran slutligen slår till har ni ingen som kan skydda er.

Erszebet Alltså får jag skydda mig själv.

Rudolf Hela Ungern och Österrike kommer att skydda er inte bara mot turkarna.

Erszebet Turkarna är de sista jag fruktar. Vad ser du mera?

Zaira Ni vet vad ni gör, men ingen annan kan förstå det. Hur illa era fiender än gör er kommer ni slutligen att triumfera över dem.

Erszebet Ser ni ingenting om min sjukdom?

Zaira Ni är friskare än alla andra.

Erszebet Ändå medicinerar jag.

Zaira Då är ni hypokondriker. Gör er inte sjuk när ni inte är det. Ni har en tendens att inbilla er för mycket.

Erszebet Nej, det är andra som har en tendens att inbilla sig för mycket om mig.

Zaira Det hänger samman.

Erszebet Vad kan jag göra åt saken?

Zaira Gör den inte värre. Provocera dem inte.

Thurzo Det är hennes svaghet. Hon njuter av legendbildningen om sig.

Erszebet Kvinnlig fåfänga. Något roligt måste jag väl få ha när min make är borta.

Matthias Er målare har väntat på er här i Wien.

Erszebet Jag vet.

Matthias Jag föreslår att ni passar på att ha roligt med honom medan ni är här.

Erszebet Det skall jag gärna ha. Tack, min konung.

Rudolf Säg bara till om det är något vi kan stå till tjänst med under er vistelse här i Wien.

Erszebet Ni kan skicka mig några vackra unga jungfrur. (*ler*) Jag skämtar bara.

Rudolf Jag skall gärna skicka er så många ni vill ha. De skulle se det som en ära att få tjäna er.

Erszebet Då kanske jag kan ta dem med mig hem. Mitt förråd där behöver förnyas. (*seglar ut och återvänder till Merisi*)

Matthias Vad tror ni? Är hon så brottslig som det ryktas, eller driver hon bara med oss?

Rudolf Lämna kvinnorna i fred. Det har jag alltid sagt. Bråkar man det minsta med dem blir det bara ett evigt elände utan slut.

Thurzo Det är ju bara det kvinnorna vill ha.

Matthias Thurzo, lämna henne i fred för Ungerns skull.

Thurzo Jag har mina rättmätiga krav som jag inte kan släppa.

Matthias Om hon går under går Ungern under. Hennes rykte håller turkarna på avstånd för hennes legendariske mans skull.

Thurzo Tror du en kvinnas rykte kan försvara Ungern?

Matthias Det verkar åtminstone ha fungerat hittills.

(*Dansen, festligheten och den stora sociala samvaron fortsätter. Erszebet dansar med Merisi i en stilig polonäs. Scenens prakt och festlighet är överväldigande.*)

Scen 2. Thurzos sängkammare.

Margita Du älskar mig inte, Thurzo. Du vill bara utnyttja mig.

Thurzo Vi har en överenskommelse. Se det som ett utbyte. Jag ger dig ju allt vad du vill ha för att du gör mig tjänster.

Margita Vilken kvinna vill inte ständigt ha mer?

Thurzo Du menar att du bara är en kvinna. Det hedrar dig att du inser din egen begränsning. Men du har mycket kvar att göra, innan jag kan ge dig mera.

Margita Vad mer begär du av mig?

Thurzo Du har misslyckats på flera punkter. Din förgiftning av grevinnan misslyckades, då den upptäcktes. Det är kanske din smala lycka att inte du upptäcktes. Men Darvulia lever ännu. Hon är farlig. Hon kan genomskåda dig. Du måste röja henne ur vägen.

Margita Hon är fortfarande i fängelse för att vara misstänkt.

Thurzo Så mycket lättare för dig då att röja henne ur vägen.

Margita Jag gör vad som helst för dig, men jag når aldrig fram till dig. När jag nästan gör det stöter du alltid bort mig.

Thurzo Du vet att jag måste tänka på min familj först av allt. Det är för den jag lever. Du kan aldrig ta min hustrus plats. Jag har ju mina tre barn att tänka på, som jag måste ge ett så gott arv som möjligt.

Margita Jag riskerar livet hos grevinnan Bathory varje dag för din skull genom att konsekvent vara hennes förräderska. Och ändå är hon en så storslagen, generös och vacker människa, att det mer och mer går emot mitt samvete.

Thurzo Ha inget samvete. Ha inga känslor. Bara gör ditt jobb, så får du din belöning och slipper du någonsin mer vara orolig för din utkomst.

Margita Jag vet inte vad hon kommer att göra med mig om man kommer på mig.

Thurzo Røj Darvulia ur vägen, så kan du sedan arbeta ostört.

Margita Vad har du emot henne egentligen?

Thurzo Absolut ingenting. Hon står bara i vägen för mina intressen.

Margita Ni män är då för makabra.

Thurzo Skyll på kriget. Turkarna har gett oss kriget till livstidsarbete, och det är världens värsta arbete.

Margita Grevinnan Bathory betyder mycket som symbol för motståndet mot den turkiska invasionen. Tror du inte ungrarna kan tappa sugen och demoraliseras om hon faller?

Thurzo Hon är bara en kvinna. Det är det som retar mig. Hon är mäktigast i Ungern men likväl bara en kvinna. En kvinna ska inte kunna trotsa någon man. Det är mannen som skall härska över henne och inte tvärtom. Som det är nu har hon både mig och kungen i koppel genom våra gälder till henne. Det kan jag inte acceptera som man. Jag har gett henne chansen att slippa bråk, men hon har vägrat att ge efter. Då får hon skylla sig själv.

Margita Hon ger sig aldrig.

Thurzo Så mycket värre för henne.

Margita Jag ska göra vad du begär, men de är på sin vakt nu. Hon tar inte längre emot några örtmediciner ens från Darvulia längre.

Thurzo Vad lever hon då på?

Margita Sin själ, som ger henne den oantastliga skönheten.

Thurzo Det tror jag inte på. En gång beroende av kemiska medel är man det för alltid.

Margita Du känner henne inte.

Thurzo Jag vet. Jag tror inte att någon någonsin kommer att kunna förstå eller lära känna henne. Hon är som en vampyr i sin överlägsenhet över denna världen.

Margita Precis. Älska mig nu, så att jag får känna att jag lever.

Thurzo Du ska få känna att du är dödlig. (*älskar henne*)

Scen 3. Cachtice.

Erszebets sängkammare, där hon sitter framför spegeln redo för sitt morgonbad.

Erszebet De har rätt. Det är inte mycket jag har förändrats under de senaste tio åren. Det är väl för att Ferenc mest lämnade mig i fred under sina ständiga härnadståg, så att ingen körde med mig. Kroppen må vara frisk, men min själ mår inte bra.

Erika (*störtar in och faller på knä*) Ers nåd! En olycka!

Erszebet Vad har hänt?

Erika Darvulia! Hon är död!

Erszebet Det får hon inte vara!

Erika När jag skulle besöka henne idag låg hon död i sin säng förvriden i en fruktansvärd kramp, som om hon haft en plågsam död!

Erszebet Det tyder på förgiftning. Vem kan ha haft intresse av att döda henne?

Erika Ingen i vårt slott!

Erszebet (*eftertänksamt*) Jag lade märke till Margitas mörka blickar när jag befriade henne ur fångelset, som om hon befarade att Darvulia visste för mycket och kunde avslöja hemligheter. Darvulia visste allt vad som hände här men var diskret. Hon ville berätta något för mig. – Kalla hit Margita. Jag vill veta vad hon vet.

Erika Genast, frun. (*niger och går ut*)

Erszebet Ingen kan ha haft intresse av Darvulias död utom någon som motsatte sig hennes kunskaper. Margita försökte ta Darvulias plats när Darvulia kom i onåd. Kan då Margita verkligen ha intriger för sig?

Erika (*kommer in med Margita*)

Erszebet Nå, Margita, vad har du att säga till ditt försvar?

Margita Vad menar frun?

Erszebet Darvulia är död, och du var den sista som var inne hos henne. Darvulia var som en mor för mig. Hon var den enda jag kunde lita på. Nu kan jag inte lita på någon mer. Vem kan ha förgiftat mina mediciner när det inte var hon om inte du?

Erika Om du har något att bekänna, Margita, är det bäst att du gör det.

Margita (kastar sig ner på knä och kapitulerar) Ack, straffa mig inte frun! Det var inte jag!

Erszebet Vem var det då?

Margita Det var Thurzo! Han tubbade mig till det! Han har betalat mig för att ha mig som spion hos er! Han försökte få mig till att förgifta er, men jag var försiktig med doseringarna, för jag lärde mig hålla av er! Ni var så god och generös och hade alltid vänliga ord till övers för mig! Ack, straffa mig inte som ni har straffat de andra!

Erszebet (kallt) Du är alltså rädd för mina bestraffningsmetoder och bekänner hellre än att riskera att råka ut för dem. Icke desto mindre är du alltså en förrädare. Har du förgiftat Darvulia?

Margita Thurzo hotade med att hålla inne med min lön om jag inte gjorde det!

Erszebet Alltid denne Thurzo! Är han då så förblindad av sin girighet och fåfänga att han inte har någon distans till vad han gör men är helt styrd av sina passioner? – Darvulia var min mest outhärliga tjänarinna. Hon höll mina plågor borta och hade unika kunskaper i helandets konst och visste allt om alla örter och undergörande mediciner, medan du förvandlade hennes läkekonst till motsatsen med att försöka driva mig från vettet med hallucinogena svampar, som du utsatte mig för utan att ens varna mig! Vad tänkte Thurzo på egentligen? Vad ville han åstadkomma?

Margita Han vill bara ha er under sin kontroll!

Erszebet Och för att nå det infama målet utnyttjar han min svaghet för skönhet med att nästla in en falsk älskarinna hos mig, som han tror att han kan få till att göra vad som helst mot mig utan att hon skulle kunna åka fast! Hur narraktig kan man bli som man!

Margita Ack, förlåt mig! Jag älskar er!

Erszebet Jag vet, det gör alla som känner mig, men jag kan inte förlåta dig. Du har berövat mig mitt livs viktigaste stöd i Darvulia, som alla försökte kompromettera medan hon var den enda anständiga människan i mitt hov. Jag ska inte straffa dig, Margita, med att tvinga dig bära glödande mynt eller rycka ut naglarna på dig, utan för att du bekände utan omsvep skall du i stället få dö direkt. Fitzsko! Bind henne! *(Fitzsko kommer in och börjar med att bakbinda Margita.)*

Margita Ack, tänker ni halshugga mig?

Erszebet Nej, Margita, du skall få äran att få se mig i ögonen så länge du håller på att dö, ty jag tänker ta mig ett bad, och du skall få se på.

Margita Ni planerar något fruktansvärt med mig.

Erszebet (hårt) Du förrådde mig! Du försökte förgifta mig och dödade min bästa väninna! Du har hållit på med dina förrådiska intriger i ett år och mera! Och jag har litat på dig! Jag älskade dig för din skönhet och ungdom, jag tog hand om dig och gav dig mitt fulla förtroende som den mest omtänksamma matmor, medan du hela tiden tjänar Thurzo som hans villiga verktyg för beredandet av min och min familjs undergång! Hur understår du dig! Hur kunde du med!

Margita Förlåt mig! Jag har ju bekänt!

Erszebet Det hade du gjort även under tortyr. Nej, jag kan varken glömma eller förlåta. Bind henne som ett svin! Riv av kläderna på henne och häng upp henne!

Fitzsko (försiktigt) Över badkaret?

Erszebet Ja, just över badkaret! Var annars!

Erika (medan Fitzsko drar av Margita hennes kläder och svinbinder henne med händerna bundna baktill till de likaledes sammanbundna fötterna) Vad tänker ni göra med henne, nådig frun?

Erszebet Du får se. Nej, du måste inte om du inte vill. Jag skall bada i hennes blod sedan jag själv skurit upp hennes hals.

Erika Nej! Jag vill inte vara med om det här! (*rusar förtviolad ut*)

Erszebet (lugn) Du måste inte. Ingen behöver bevittna det då bara jag vill det. Du behöver inte stanna, Fitzsko, när du väl hängt upp henne.

Fitzsko (tar Margita som ett bundet svin på ryggen och ämnar bära ut henne) Jag önskar er ett långt och härligt morgonbad.

Erszebet Hennes blod kommer att hålla mitt badvatten varmt. (*borrar blicken i den hjälplösa av skräck paralyserade Margita*) Se nu vad du själv ställt till med, Margita, och kom inte och säg att det inte är rättvist. Du försökte göra mig galen med dina droger. Nåväl, du lyckades! I månader kunde jag inte sova utan att vara förföljd av de mest fasansfulla mardrömmar och skräcksyner, som dina insmusslade svampar gav mig, vilket jag nästan genomskådade för sent, men aldrig trodde jag att det var du, min mest betrodda tjänarinna, min favorit, min vackraste och kunnigaste elev, mitt skötesbarn bland tjänstefolket! Och allt var bara fjäsk och hyckleri, så att du skulle komma åt att skada mig enligt Thurzos önskan, så att du kunde få pengar och trygghet av honom och bedra hans hustru med honom! Du har varit i lag med ett mänskligt svin, Margita, och därför skall du dö som ett svin! Häng upp henne! Hon skall få det stora nöjet att inför min nakna kropp få förblöda riktigt långsamt!

Margita Thurzo lurade mig!

Erszebet För att du ville bli lurad av honom! Du gick med på det! Munkavla henne för säkerhets skull, så att hon inte undslipper sig fler dumheter. Jag vill inte höra hennes eventuella klagomål medan jag duschar i hennes blod. (*Thurzo munkavlar henne och bär ut henne*)

Ack, Darvulia! Nu har jag ingen kvar som jag kan lita på! Skall jag då nödgas döda dem alla en efter en, allt eftersom de liksom den vackra Margita i smyg beslutar sig för att motarbeta mig, bara för att jag är den jag är? Har jag då ingen rätt att leva som den jag är bara för att jag är rikast och mäktigast i detta land? Det är bara avund det handlar om, och det finns ingen vidrigare sjukdom. Nåväl, ger de efter för den och försöker sabotera mig och mitt liv har jag ingenting annat att göra än att bestraffa dem efter förtjänst. Mitt badvatten väntar. Det får inte kallna förrän jag är klar med Margita och även hennes blod har kallnat och upphört att rinna. Hur många fler måste jag utsätta för denna behandling innan de lär sig att inte försöka skada mig i onödan? (*går ut och tar med sig en skalpell*)

Scen 4. Thurzos residens.

baron 1 Varför har du sammankallat oss, Thurzo?

baron 2 Behöver du hela Ungerns samlade adel till hjälp för ditt korståg mot en ensam kvinna?

Thurzo Detta är allvar, mina herrar, och en riksangelägenhet. Hon är inte vilken kvinna som helst utan den mest brottsliga kvinna som någonsin levat!

baron 2 Du är besatt av henne och av din avund mot hennes rikedomar och ser inte själv hur förblindad du är av din girighet.

Thurzo Hon har satt det i system att bortröva unga flickor för att bada i deras blod!

baron 3 Vad är det för amsagor du kommer med?

Thurzo Vi kan inte låta henne få fortsätta. Hon är en växande skandal för hela vårt rike. Hon drar vanära över hela vår adel. Jag har vittnen på att hon med berätt mod lät hänga upp en viss kammarjungfru bunden ovanför sitt badkar för att där själv skära upp halsen på henne och bada i hennes forsande blod. Hon gjorde det med van hand som om hon gjort det flera gånger. Vi har otaliga exempel på både försvunna bondflickor i grannskapet och sådana som hittats mördade.

baron 1 Antag att allt vad du säger är sant, Thurzo, men vi kan inte nå henne. Hon är oantastlig som grevinna och änka efter en av vårt lands berömdaste hjältar, som gav sitt blod för vårt land. Kungen skulle aldrig gå med på det. Vad hon än gör så står hon över rättvisan och lagen.

baron 2 Dessutom är hon oåtkomlig i sitt örnäste. Att belägra det och tvinga henne till underkastelse i Slovakiens otillgängliga bergstrakter skulle vara ett digrare företag än något fälttåg mot turken. Vi har turkar kvar i vårt land som fortfarande expanderar, och du vill vända våra arméer mot en ensam kvinna, bara för att du är fixerad vid henne och förblindad av din lystnad.

Thurzo Om hon får fortsätta kommer det att ständigt bli värre, tills hon blir en värre företeelse än någon vampyr!

baron 3 Greve Vlad Dracul var oss till god hjälp mot turkarna. Vem skall skydda oss mot turkarna om grevinnan Bathory inte längre kan göra det med sin imponerande ryktbarhet, som du vill förstöra?

Thurzo Vi kan inte ha en sådan härjande brottsling som komprometterar hela vår aristokrati! Hon måste inför rätta och dömas!

baron 2 Så att du kan ta över hennes rikedomar.

baron 1 Om hon dras inför rätta tillfaller hennes egendomar kungen. Det är kanske det han vill, varför han satt dig på detta förföljelsekorståg. Dras hon inför rätta som häxa av kyrkan tillfaller hennes egendomar kyrkan. Vill du kanske det ännu hellre?

Thurzo Hennes egendomar tillfaller hennes son och döttrar, om något händer henne.

baron 3 Aha! Där har vi det! Hennes son är bara barnet, och hennes båda döttrar är gifta. Din enda chans, Thurzo, är att försöka få henne på fall på egen hand, så att du ensam tar ansvaret. Utan tvekan kan du få hennes svärsöner med dig mot henne, då de utan tvekan skulle vara lika lystna som du efter hennes ägor. Du kunde

komma överens med dem om att dela dem mellan er. Ändå förblir hon förskansad och oåtkomlig i sin ointagliga borg, där ingen kan hindra henne från att göra precis vad hon vill med sina livegna. Det är hennes privilegium som grevinna.

baron 2 Jag tror att du bara är ute efter att förstöra hennes rykte av avund och lystnad. Du står helt ensam i detta, Thurzo, och inte ens kungen skulle stötta dig, hur mycket pengar han än är skyldig henne.

Thurzo (sansar sig, reser sig) Mina herrar, jag vill i alla fall tacka er för att ni hörsammade min kallelse och infann er för denna konferens. Ni har visat mig vägen, och jag måste agera på egen hand. Nu vet ni i alla fall vad det handlar om.

baron 2 Det handlar om rofferi föranstaltad av blind avundsjuka och lystnad förstärkt av fixeringen vid en ensam änka, som du därför är inställd på att förfölja till döds.

Thurzo Jag tänker aldrig röra ett hår på hennes huvud. Jag älskar henne.

baron 2 Varför förföljer du henne då?

Thurzo (tiger)

baron 3 Därför att hon refuserar honom. Jag vet att hon inför ärkehertigen i Wien har spottat honom i ansiktet inför hans senaste frieri. Kom, mina herrar. Låt oss gå. Vi har ingenting med familjen Bathorys privata familjeangelägenheter att göra. (*Baronerna bryter upp, ser med förakt och deltagande på Thurzo.*)

Thurzo (ensam kvar vid bordet, bryter den tryckande tystnaden med att ursinnigt slå näven i bordet) Hur kan hon behandla mig så! Ungerns paladin! Det finns ju ingen annan som kan skydda henne! Hon är utlämnad åt mitt gottfinnande, och det ska hon minsann få lära sig! (*reser sig igen rasande och skall gå, när plötsligt kungen kommer in*) Ers majestät!

Matthias Jag mötte de tre baronerna på vägen ut. Jag ville inte delta i din konferens, för jag ville överlägga med dig ensam. Jag visste att du inte skulle komma någon vart med baronerna, de tillåter aldrig att en aristokrat ställs inför rätta vilka brott hon än har begått, men jag ställer härmed upp som din medbrottsling.

Thurzo Ni ger mig ert stöd? (*sätter sig förvånad*)

Matthias (sätter sig trött) Hon har för stora fordringar på mig för att jag skulle kunna betala dem någonsin. Och hon har modet att kräva mig på dem. Hon fattar inte att det skulle ruinera mig och kronan. Hon har blivit en belastning för kronan. Hon är fullkomligt hänsynslös. Det spelar ingen roll om historierna om henne är sanna, men eftersom hon inte skyr några medel i utövandet av sin makt är vi tvungna att betala igen med samma mynt. Vidta vilka medel som helst för att få fast henne. Jag har tänkt ut en plan.

Thurzo Jag vet sedan gammalt att ni är en god strateg.

Matthias Vi har inget val. Vi måste ta till alla de fulaste tänkbara knep. Du har ju fått över hennes svärsöner på din sida. Du har fått dem att svära på att vara medbrottsliga i fällandet av henne. Lura henne genom hennes egen familj. Få henne att fira julen med dem, så att hon lockas ut ur sitt örnäste. När hon väl är borta därifrån kan vi göra razzia där och arrestera hennes tjänare. Dem kan vi ställa inför rätta och tortera till vilka bekännelser som helst. De fälls för alla misstänkta mord,

och så har vi dokumentation på hennes brottsliga verksamhet. Sedan återstår det bara att krossa henne. Vi kan aldrig dra henne inför rätta och aldrig få henne dömd. Hon är helig som aristokrat. Jag ger dig fullmakt att på egen hand sätta henne under husarrest på livstid. Det är den enda lösningen. Vi slipper väcka skandal, aristokratin blir inte komprometterad, och hon försvinner.

Thurzo Inmurad levande?

Matthias Till exempel. Vad är mera passande än hennes eget slott?

Thurzo Ers majestät, ni anar inte vilken lättnad detta bereder mig.

Matthias Jag blir lika lättad när jag slipper betala hennes skulder. Som lön för din insats får du dela hennes egendomar med hennes svärsöner. Jag vill inte besudla mig med vare sig dem eller mer med henne.

Thurzo En annan som blir lättad är ärkehertigen av Habsburg. Hon har alltid varit en nagel i ögat på Wien som galjonsfugur för de transsylvanska protestanterna. Utan henne är protestanterna utslagna, och Habsburg har händerna fria att hjälpa oss mot turkarna utan att behöva känna att vissa protestantiska läger i Ungern kan hugga honom i ryggen.

Matthias Jag är rädd att vi kommer att behöva mer än bara Habsburg till hjälp mot turkarna. I värsta fall får vi vädja till polackerna.

Thurzo Den dagen den sorgen. Huvudsaken är att vi blir av med belastningen Bathory.

Matthias (reser sig) Sköt saken smidigt, Thurzo, och jag skall alltid förbli dig tacksam.

Thurzo Det skall bli min stora glädje att få behaga ers majestät. *(har också rest sig och bugar sig djupt när kungen går ut.)*

Thurzo (glad) Saken är klar! Vi kommer att kunna befria landet från väldigt mycket framtida obehag genom hennes äntligen eliminering. *(gnuggar händerna av belåtenhet, sätter sig och röker och slår upp ett glas åt sig mycket nöjd med sig själv.)*

Scen 5. Cachtice.

Grevinnan står tankfullt och betraktar utsikten från ett fönster under tyst betraktelse, tills Thurzo träder in.

Erszebet Vad förskaffar mig den äran?

Thurzo Detta är ingen artighetsvisit.

Erszebet Jag vet. Du har kommit för att ge mig nådastöten.

Thurzo Du får i alla fall leva, slipper att ställas inför rätta och kommer undan alla straff.

Erszebet Du har berövat mig allt inklusive friheten. Kallar du det att komma undan?

Thurzo Det hade inte behövt bli så här. Hade du samarbetat från början hade du sluppit alla vedergällningar.

Erszebet Vedergällningar för vad? För att kungen var skyldig mig pengar som han inte kunde betala, och för att du hade begärelse efter mina egendomar?

Thurzo Du vet själv vad du har gjort.

Erszebet Jag har inte gjort något som jag inte hade rätt att göra. Jag var född till oinskränkta adelsprivilegier men tyvärr som kvinna. En kvinna har inga mänskliga rättigheter om hon inte har en man som går i god för dem. Som änka var jag utlämnad åt alla vampyrer som ville komma åt mig.

Thurzo Jag erbjöd dig kompanjonskap och säkerhet. Du avböjde. Det gav mig inget val.

Erszebet Ursäkta mig, Thurzo, men ingen valde att förfölja mig utom du. Kungen valde det inte, ty han hade aldrig gjort det själv, om inte du hade funnits. Ingen annan adelsman ställde upp för dig på dina förföljelser av mig. Bara för att du och kungen inte kunde hantera era egna ekonomier såg ni mig som ett lämpligt byte, som kunde slås ner emedan hon var kvinna. Hade kungen inte haft obetalbara skulder till mig hade du heller aldrig gjort det ensam. Det gör er, du och kungen, till en märklig konstellation och konspiration av renaste feghet. Men var lugn. Ni kommer att försvinna spårlöst och glömmas av historien, medan jag kommer att leva vidare, hur ordentligt ni än försöker begrava mig levande. Vem tror du någonsin kommer att tro på de legender om mig som ni har spunnit i er hysteriska besatthet av er egen illvilja av förvriden lystnad och åtrå efter mig och mina rikedomar? De vittnesmål som ni tvingat fram genom tortyr av mina tjänare stämmer inte ens överens. Att ni ställde dem inför rätta bara för att slippa ge mig möjlighet att försvara mig offentligt för att sedan avrätta dem omedelbart för att göra processen så kort som möjligt och omöjliggöra eftermälen och eventuella återtagna vittnesmål på grund av tortyr, som det är välbekant att får vem som helst att erkänna vilka absurditeter som helst, måste te sig märkligt för framtida rättsundersökningar.

Thurzo Det finns inget försvar för ditt handlingssätt. Det spelar ingen roll hur många du lät döda. Faktum är att du anställde godtyckliga avrättningar bara för att behaga dig själv och gjorde dem så utdragna och groteska som möjligt av ren djurisk perversitet.

Erszebet Det var mitt privilegium! Vilken adelsman i Ungern har inte orsakat död bland sina livegna? Du talar om perversitet. Hade jag inte skäl att hata mänskligheten och vedergälla den för mina lidanden? Som barn blev jag vittne till hur bönderna hängde två av mina systrar i det träd som jag gömde mig i! Hade jag inte skäl att ta ut rättmätig hämnd för det förräderi som min mest omhuldade tärna utsatte mig för därtill betald av dig bara för att vålla min undergång? Ni blir inte av med mig bara för att ni murar in mig. Min hämnd kommer att fortsätta. Med dina pengar och falska löften har du även vänt mina svärsöner emot mig och fått dem att svära dig trohetsed i din konspiration för att beröva mig ära och gods, medan mina stackars döttrar ingenting kan göra som deras slavar. Min man förrådde i alla fall inte sina egna släktingar.

Thurzo Din man gjorde inte annat än bedrog dig! Han hade horor och älskarinnor i varenda by! Tror du han ägnade sig åt askes under sina vidlyftigheter som general?

Erszebet Kriget har sina egna lagar, och han bröt i alla fall inte mot dem. Vad han än gjorde i kriget behandlade han alltid mig med kärlek. Du var inte förmögen till

kärlek, du är fullkomligt renons på ömhet, du har ingen värdighet och ingen humanitet utan offer vad som helst för ditt habegär. Därigenom kommer du och ungrarna att förlora Ungern. Ni blir aldrig av med turkarna förrän eventuellt Habsburg och polackerna tvingas ingripa mot dem. Ni har redan förlorat Budapest, och ni kommer att förlora resten av Ungern också, ty Vlad Dracul är borta sedan två hundra år, och mig behagar ni begrava levande.

Thurzo Ingen kan kröka ett hår på ditt huvud. Du kommer billigt undan. Du förlorar dina egendomar och din frihet, men det är allt. Livet får du behålla oinskränkt och oantastligt.

Erszebet Lämna mig då äntligen, Thurzo, i fred. Ditt livsverk är avslutat. Du har slutligen lyckats avhända mig allt vad jag ägde inklusive min frihet och klistrat på mig ett rykte av otroliga dimensioner såsom tidernas värsta massmörderska, men det faktum att jag aldrig tilläts ett försvar kommer att väcka upp försvarsadvokater åt mig genom alla tider som Ungerns kanske mest kontroversiella rättsfall någonsin. Ju mera ni murar in mig och begraver mig levande, desto mindre blir ni någonsin av med mig. Gå nu, Thurzo. Försvinn ur min åsyn med din groteska nedrighet. *(vänder sig åter ut mot fönstret och utsikten och blir orörlig)*

Thurzo Har du aldrig hört att högmod går före fall? Om du bara inte varit så förbaskat stolt hade vi kunnat komma överens... *(märker att hon förblir oåtkomlig och avlägsnar sig osäkert. När han gått utanför dörren hör man hur den massivt rasslar igen för att förseglas för alltid. Hon förblir oberörd och står kvar när ridån går ned.)*

Slut.

Göteborg 13 november 2012.

Efterskrift

Den ökända grevinnan Erszébet (Elisabet) Báthory är stämplad i annalerna för alla tider som tidernas värsta kvinnliga seriemördare, fastän hon aldrig ställdes inför rätta eller dömdes för något brott. Det går inte att bortse från att det måste ha legat politiska och ekonomiska syften bakom förfarandet mot henne, när palatinen av Ungern György Thurzo på konung Matthias II:s uppdrag likviderade grevinnans hov, drog fyra av hennes tjänare inför rätta för att omedelbart avrätta dem och försatte grevinnan själv i husarrest på livstid i en veritabel levande begraving, då hennes kammare förseglades och inte tillät någon annan öppning än för dagligt underhåll. Hon överlevde den levande begravingen i fyra år, palatinen överlevde henne med bara två år och dog endast 49-årig, medan även Matthias II av Habsburg,

sedermera kejsare, även dog endast tre år senare 1619. Grevinnan själv nådde en ålder av 54 år och lär aldrig ha förlorat sin legendariska skönhet, medan hennes man stupade 1604 mot turkarna endast 48 år gammal. Turkarna blev som alla vet inte tillbakaslagna förrän 1683 utanför Wien av polackerna.

Grevinnan Báthory blev från början en ymnigt levande fontän av legender och har aldrig upphört därmed. Det enda som står klart om henne är att hon var och förblir extremt kontroversiell. Hon har aldrig saknat vare sig fördömare eller försvarare, och alla bestående annaler om henne, främst romaner och filmer, är i allmänhet eniga om att hon utsattes för en politisk komplott med klar motivering hos kung Matthias, Thurzo och hennes egna svärsöner.

Vad som fångade intresset här för den exotiska grevinnan var den tjeckisk-brittiska film som gjordes 2008 i autentisk miljö i Slovakien med en behjärtansvärd ambition att göra hennes personlighet rättvisa. Filmen var regisserad av Juraj Jakubisko med Anna Friel i huvudrollen i ett betagande porträtt av en vacker och kultiverad men härjad kvinna, assisterad av Hans Batheson som en värdig partner till henne i gestaltningen av målaren, som här gjordes till Caravaggio. Man vet inte vem den målare var som verkligen målade det enda porträtt av henne som existerar, och detta porträtt försvann dessutom spårlöst under 1990-talet. Det är påfallande i fallet Bathory hur litet fakta det finns medan legendfloran är desto mera överväldigande och mångfacetterad. Filmen är bedövande vacker alltigenom med stor omsorg lagd vid historisk autenticitet, rätt människotyper, noggrann karakterisering, ett överdåd av vackra kläder från den tiden, gripande och smakfull musik som passar perfekt och realistiskt överdådigt scenografi. Ingenting fattas i denna extremt vackra och romantiska film med snudd på skräckromantik, som ger ett övertygande porträtt av grevinnan och framhåller de argument som talar till hennes fördel utan att försvara hennes handlingar. En förklaring till dessa måste sökas på ett djupare psykologiskt plan, och det är detta som vi försökt nalkas i detta försök till en dramadokumentär i ett deltagande i den jakt på sanningen som alltid lär fortsätta, då man aldrig riktigt vare sig kommer att kunna bli klok på henne eller upphöra att fascineras av henne.

Tillägnad min kollega sedan nästan 18 år Laila Roth, som råkat ha födelsedag idag, samma födelsedag som Robert Louis Stevenson, en annan ivrig människoforskare med psykologisk tendens tangerande det ockulta.

Göteborg 13.11.2012